

Fennia 2008

Toimintakertomus
ja tilinpäätös

Sisältö

Fennia 2008

Toimintakertomus
ja tilinpäätös

- 3 Toimitusjohtajan katsaus**
- 4 Hallituksen toimintakertomus**
- 7 Tilinpäätös**
  - 7 Tuloslaskelma
  - 10 Tase
  - 13 Emoyhtiön rahoituslaskelma
  - 14 Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet
  - 18 Emoyhtiön liitetiedot
  - 29 Tunnusluvut
  - 33 Tunnuslukujen laskentakaavat
  - 35 Riskit ja riskienhallinta
  - 38 Hallituksen ehdotus tuloksen käsittelystä
  - 39 Tilintarkastuskertomus
  - 40 Hallintoneuvoston lausunto
  - 41 Fennian hallinto

TOIMITUSJOHTAJAN KATSAUS

Fennia paransi kannattavuutta ja kasvatti markkinaosuutta

Kuudetta vuotta peräkkäin Keskinäinen Vakuutusyhtiö Fennia kasvatti markkinaosuuttaan. Vahinkovakuutuksen vakuutusmaksutulo oli 347 miljoonaa euroa, jossa oli kasvua edelliseen vuoteen viisi prosenttia. Hyvän vakuutusteknisen tuloksen myötä kannattavuus parani tuntuvasti. Finanssi-kriisin mukanaan tuoma sijoitusmarkkinoiden alamäki vei kuitenkin Fennian sijoitustuloksen negatiiviseksi ja yhtiön tuloksen tappiolle. Koko vuoden sijoitustuotto ylsi loppuvuoden osakekurssien jyrkästä laskusta huolimatta hyvälle tasolle suhteessa kilpailijoihin. Sijoitustoiminnan nettotuotto sitoutuneelle pääomalle oli -3,8 prosenttia. Ilman sijoitusmarkkinoiden romahdusta Fennian tulos vuodelta 2008 olisi ollut erinomainen. Kaikki varsinaista vakuutusliiketoimintaa kuvaavat luvut ovat parantuneet edellisestä vuodesta.

Tilinpäätöslukujen lisäksi olemme iloisia yhtiön henkilöstötyytyväisyystutkimuksen tuloksista. Tulokset ovat hyvät ja henkilöstötyytyväisyys korkealla tasolla. Tutkimuksen vastausprosentti oli yli 85 prosenttia vajaan tuhannen hengen kokonaisjoukosta. Se jo kertoo fennialaisten halusta vaikuttaa yhtiön toimintaan ja yhteiseen työilmapiiriin. Meillä on Fenniassa yhteinen, hyvä tekemisen meininki.

Myös asiakastytyväisyystutkimusten tulokset ovat Fennian osalta positiivista luettavaa. Pärjäämme kilpailijoillemme sekä yritys- että kotitalouspuolella.

Fennian pääkonttori ja pääkaupunkiseudulla toimivat alueorganisaatiot muuttivat uuteen pääkonttoriin, Pasilan Visioon, vuoden 2009 alussa. Pääsuunnittelijana toimineen arkkitehti Mauri Tommilan suunnittelema talo on uuden, rakennettavan Keski-Pasilan alueen ensimmäinen

maamerkki. Talon suunnittelussa on lähtökohtana ollut avoimuus, ajattomuus, nykyaikaisen tekniikan käyttö ja muuntojoustavuus. Laadukas toteutus, joka kestää aikaa, luo tiloihin yhtenäisen ja nykyaikaisen kokonaisilmeen.

Vuosi 2009 on alkanut jo viime syksyn sijoitusmarkkinoiden mukanaan tuoman taantuman merkeissä, mutta Fennian perusliiketoiminta – vahinkovakuuttaminen – pitää pintansa haasteellisinkin aikoina. Viime vuosien tapaan tavoitteemme kuluvallekin vuodelle on kilpailijoitamme kovempi kasvu. Ennakkotietojen mukaan markkinaosuu-temme oli viime vuoden lopussa 10,6 prosenttia. Matkaa tavoitteeseen on vielä, mutta oikea suunta ylöspäin on nyt jo jatkunut kuusi vuotta.

Koko Fennian organisaatio on ottanut suunnan eteenpäin vuoden 2009 tavoitteet kirkkaana mielessä. Haastavinakin aikoina Fennia jatkaa aktiivisesti yhtiön ja sen vakuutustuotteiden kehittämistä. Teemme parhaamme, että asiakkaamme saavat aina korkeatasoista ja asiantuntevaa palvelua. Toimintaamme ohjaavista kulmakivistä ensimmäinen on ”Asiakas on ykkönen”. Ja siitä pidämme kiinni.

Fennia luottaa tulevaisuuteen ja haluaa tehdä siitä parhaan mahdollisen yhdessä asiakkaidensa kanssa. Fennia – vakuuttamisen erikoisliike – haluaa olla mukana nykyisten ja tulevien asiakkaidensa arjessa!

Antti Kuljukka
toimitusjohtaja

Hallituksen toimintakertomus

Keskinäinen Vakuutusyhtiö Fennian vakuutustekninen tulos parani tuntuvasti edellisestä vuodesta. Finanssikriisin vaikutus näkyy yhtiön sijoitustoiminnan tuloksessa, ja tästä syystä yhtiölle syntyi liiketappiota ja yhtiön suhteellinen vakavaraisuus heikkeni.

Vakuutustoiminta

Vahinkovakuutuksen vakuutusmaksutulo oli 347 miljoonaa euroa (330 milj. euroa). Ensivakuutuksen maksutulo oli 346 miljoonaa euroa (329 milj. euroa), jossa kasvua oli 5,0 %. Alan ennakkotietojen mukaan yhtiön markkinaosuus jatkoi edelleen kasvuaan 10,6 % (10,5 %). Tulevan jälleenvakuutuksen maksutulo oli alle miljoona euroa. Suurvahinkoja oli selvästi edellisvuotta vähemmän sekä kappale- että euromääräisesti. Vahinkosuhte ilman perustekorkokulua parani 81,0 % (87,8 %). Luottotappiot alenivat 3 miljoonaan euroon (5 milj. euroa).

Liikekulut olivat 68 miljoonaa euroa (65 milj. euroa). Liikekulusuhde 20,4 % säilyi edellisen vuoden tasolla. Suotuisan vahinkokehityksen ja toteutettujen riskienhallintatoimenpiteiden johdosta yhtiön yhdistetty kulusuhde ilman perustekorkokulua parani 101,4 % (108,3 %), josta vahinkojen osuus oli 73,3 % (80,9 %) ja liikekulujen sekä korvausten käsittelykulujen osuus 28,1 % (27,4 %).

Lakisääteisen tapaturmavakuutuksen maksutulo oli 88 miljoonaa euroa, missä on kasvua 7,3 %. Vahinkosuhte heikkeni 95 % (85 %). Muun tapaturma- ja sairausvakuutuksen maksutulo nousi 17 % 22 miljoonaan euroon

ja kasvua on ollut erityisesti yritysten henkilökunnalleen ostamassa sairauskuluvakuutuksessa. Lajin vahinkosuhte kokonaisuudessaan muodostui epätydyttäväksi ollen 116 % (104 %).

Liikennevakuutuksen (moottoriajoneuvovastuu) maksutulo oli 70 miljoonaa euroa (69 milj. euroa). Vahinkosuhte kääntyi voimakkaaseen laskuun ja oli 89 % (114 %). Lajin tulos muodostui tyydyttäväksi. Vapaaehtoisen autovakuutuksen (maa-ajoneuvot) maksutulo kasvoi 61 miljoonaan euroon (59 milj. euroa). Lajin tulos kehittyi suotuisasti ja vahinkosuhte aleni 83 % (89 %).

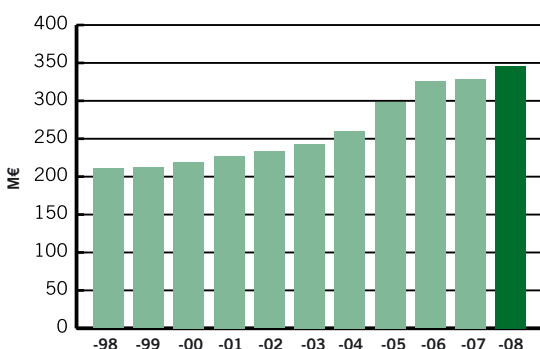
Yritysten palo- ja muiden omaisuusvakuutusten maksutulo kasvoi 5 % ollen vajaa 41 miljoonaa euroa. Kotitalousvakuutusten maksutulo oli 33 miljoonaa euroa, missä oli kasvua vajaa 7 %. Sekä yritys- että kotitaloussektorin vahinkosuhte parani.

Sijoitustoiminta

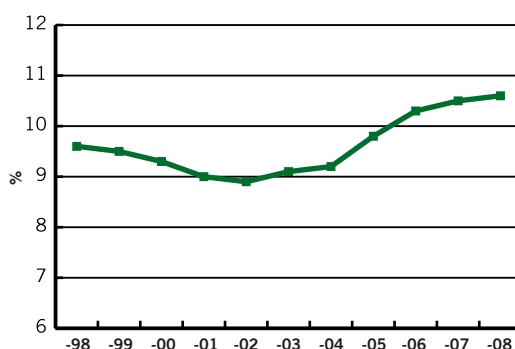
Yhtiön sijoitustoiminnan nettotuotto käyvin arvoon oli -44 miljoonaa euroa (48 milj. euroa). Sijoitustoiminnan nettotuotto sitoutuneelle pääomalle oli -3,8 % (4,3 %).

Sijoitusomaisuus käyvin arvoon (sisältää kertyneet korot) oli vuoden lopussa 1 066 miljoonaa euroa (1 094 milj. euroa). Joukkolainojen ja pitkän koron rahastosijoitusten osuus sijoituskannasta oli 52 % sekä rahamarkkinasijoitusten ja talletusten osuus 19 %. Osakkeiden, osakerahastosijoitusten ja pääomarahastojen osuus oli 10 %, kiinteistö- sijoitusten 13 % ja muita sijoituksia oli 6 %.

Maksutulon kehitys

Markkinaosuuden kehitys

Tulos ja vakavaraisuus

Yhtiön liikevaihto oli -30 miljoonaa euroa (liikevoitto 10 milj. euroa). Vakuutustekninen tulos parani huomattavasti, mutta sijoitustoiminnan tulos oli tappiollinen finanssikriisin seurauksena.

Yhtiön tasoitusmäärä kasvoi 3 miljoonalla eurolla 185 miljoonaan euroon (182 milj. euroa). Sijoitusmarkkinoiden poikkeuksellisesta tilanteesta johtuen yhtiön toimintapääoma aleni 153 miljoonaan euroon (218 milj. euroa), ja sen myötä myös vakavaraisuuspääoma aleni 338 miljoonaan euroon (400 milj. euroa). Yhtiön vakavaraisuutta kuvaava vastuunkantokyky laski 101 % (126 %).

Yritysjohdo ja henkilöstö

Kertomusvuonna Fennian hallitukseen kuuluivat jäseninä kauppaneuvos Eero Lehti (puheenjohtaja), liikenneneuvos Esko Penttilä (varapuheenjohtaja), toimitusjohtaja Jouko Kemppi, toimitusjohtaja Lasse Koski, professori Eva Liljebloom, teollisuusneuvos Rauno Mattila, toimitusjohtaja Antti Vaahto ja toimitusjohtaja Juha Valkamo. Hallituksen varajäsenenä toimi toimitusjohtaja Lasse Heiniö.

Hallitus piti kertomusvuoden aikana yhteensä yhdeksän kokousta. Varsinaisten jäsenten läsnäolo prosentti oli 85 % ja varajäsenen 89 %.

Yhtiön toimitusjohtajana on toiminut Antti Kuljukka.

Uusiksi hallintoneuvoston jäseniksi valittiin yhtiökokouksessa 24.4.2008 toimitusjohtaja Juha Gröhn, toimitusjohtaja Nanna Hietala, toimitusjohtaja Jarmo Murtonen ja toimitusjohtaja Rauno Vennola.

Yhtiön palveluksessa oli vuonna 2008 keskimäärin 954 henkilöä (910).

Konsernirakenne

Keskinäisen Vakuutusyhtiö Fennian konsernitilinpäätökseen yhdistellään yhtiön 60 prosenttisesti omistama Vakuutusosakeyhtiö Henki-Fennia alakonsernitilinpäätöksen perusteella. Fennia-ryhmään kuuluva Keskinäinen vakuutusyhtiö Eläke-Fennia omistaa Henki-Fenniasta 40 % osuuden.

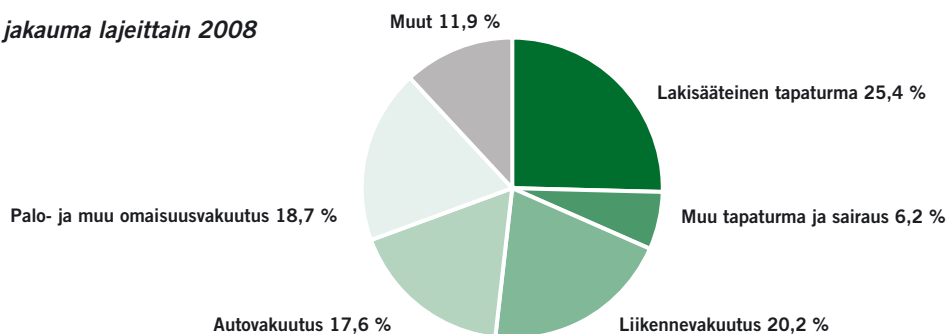
Konsernitilinpäätökseen yhdistellään myös eFennia Oy. Fennian omistusosuus yhtiöstä on 20 %, äänioikeus 63,6 %.

Konserniin kuului vuoden 2008 lopussa lisäksi 17 kiinteistöyhtiötä, joista kaksitoista kuului Henki-Fennian muodostamaan alakonserniin. Henki-Fennia hankki tilikauden aikana yhden uuden kiinteistöyhtiön: Kiinteistö Oy Mikkelin Hallituskatu 1. Fennia hankki tilikauden aikana seuraavat kiinteistöyhtiöt: Kiinteistö Oy Eagle Lahti ja Asunto Oy Oulun Alppilan Ruusu. Vuoden aikana Fenniasta myytiin Kiinteistö Oy Keravan Kultasepänkatu 7. Lisäksi konserniin on yhdistelty osakkuusyhtiönä Suomen Vahinkotarkastus Oy ja Uudenmaan Pääomarahasto Oy sekä Henki-Fennian osakkuusyhtiönä HF-Asunnot Oy.

Konsernitilinpäätös

Konsernin henkivakuutustoiminnan tulos oli vaikean sijoitusmarkkinan johdosta epätydyttävä ja henkivakuutuksen vakavaraisuustaso aleni. Henkivakuutuksen maksutulo ennen jälleenvakuuttajien osuutta oli 55 miljoonaa euroa

Maksutulon jakauma lajeittain 2008

(63 milj. euroa). Maksetut korvaukset nousivat 76 miljoonaan euroon (55 milj. euroa). Henkivakuutuksen liikekulut olivat 7 miljoonaa euroa. Liikekustannussuhde (kuormitustulosta) oli 90,0 % (89,6 %).

Konsernin sijoitustoiminnan tulos käyvin arvo in oli -127 miljoonaa euroa (77 milj. euroa), josta sijoitussidonnaisten vakuutusten osuus oli -70 miljoonaa euroa (8 milj. euroa). Tulosvaikutteisten arvomuutosten kokonaismäärä oli -162 miljoonaa euroa (21 milj. euroa). Konsernin arvostuserot alenivat 40 miljoonaan euroon (71 milj. euroa).

Konsernin liiketappio oli -55 milj. euroa (liikevoitto 37 milj. euroa). Konsernin vapaa oma pääoma oli 122 miljoonaa euroa (175 milj. euroa).

Konsernin vakavaraisuuspääoma aleni 362 miljoonaan euroon (451 milj. euroa).

Riskienhallinta

Fennia-konsernin riskienhallinnan perustana toimii hallituksissa vuosittain käsitelty riskienhallintasuunnitelma. Riskienhallintaa koordinoi ja ohjaa toimitusjohtajan nimeämä riskienhallintajohtoryhmä. Liiketoiminnoista riippumaton sisäinen tarkastus arvioi sisäisen valvonnan riittävyttä.

Vakuutustoiminta perustuu riskin ottamiseen ja sen hallittuun hallintaan. Merkittävimmät riskit liittyvät riskin valintaan ja hinnoitteluun, jälleenvakuutussuojan hankkimiseen sekä vastuuvelan riittävyteen. Vastuualantariskiä hallitaan tekemällä riskianalyyssejä sekä noudattamalla hyväksytyjä vastuualintaohjeita. Tuotekohtaisia vahinkofrekvenssejä ja korvausmenon kehittymistä seurataan jatkuvasti.

Sijoitustoiminta perustuu yhtiöiden hallituksissa hyväksymiin sijoitussuunnitelmiin, joissa määritellään muun muassa sijoitusallokaatio ja sijoitustoiminnan käytännön toimijoiden vastuut ja valtuudet. Sijoitusallokaatioita määrittäessä otetaan huomioon yhtiöiden riskinkantokyky.

Operatiivisten riskien hallinnan tavoitteena on varmistaa, ettei yhtiölle synny sen toimintakykyä vaarantavia riskejä liittyen prosesseihin, henkilöstöön, tietojärjestelmiin, turvallisuuteen tai oikeudellisiin kysymyksiin. Vastuu operatiivisten riskien hallinnasta käytännön tasolla on liiketoimintayksiköillä. Yhtiössä tehdään säännöllisesti riskienhallintakartoitus sekä ylläpidetään liiketoiminnan jatkuvuussuunnitelmaa.

Näkymät alkaneella tilikaudella

Kansainvälisen talouden näkymät ovat heikentyneet nopeasti, ja myös Suomen talouden odotetaan ajautuvan taantumaan vuonna 2009. Suhdannäkymiin ja toimintaympäristöön liittyvä epävarmuus on suuri.

Taloussuhdanteen voimakas ja nopea heikkeneminen aiheuttaa lisääntyviä luottotappioita niin vakuutusmaksuissa kuin asiakasrahoituksen lainoissa ja takausvakuutuksessa. Erityisesti pienempien rakennusliikkeiden urakkatakaukset ja rakennusvirhevakuutukset saattavat aiheuttaa tappioita lähivuosina. Luottotappioita saattaa aiheutua myös yrityslainoista.

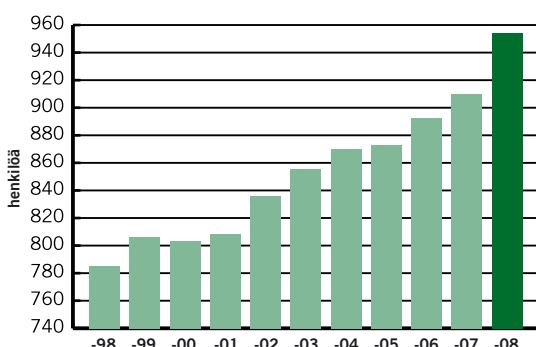
Yhtiön tehostetut kannattavuustoimenpiteet tuottivat tulosta vuonna 2008, ja kuluvan vuoden keskeisiä toimenpiteitä varovaisen sijoituspolitiikan lisäksi ovat riskienhallinta- ja kannattavuustoimenpiteiden jatkaminen.

Tilikauden päättymisen jälkeiset tapahtumat

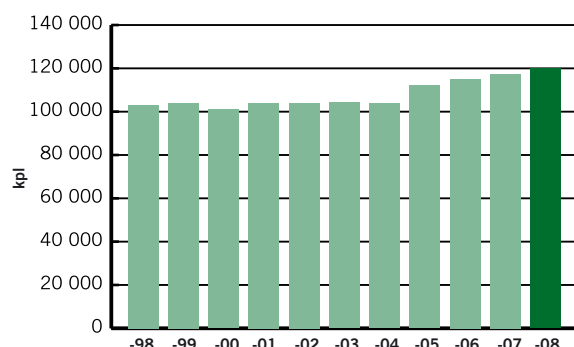
Fennia-konsernin pääkonttoritoiminnot siirtyivät vuoden 2009 alussa uuteen toimitaloon, Pasilan Visioon. Muutto onnistui hyvin ja työt käynnistyivät valoisissa, uudenaikaisissa tiloissa tehokkaasti heti loppiaisien jälkeen.

Henki-Fennian hallitus on päättänyt hakea lisäpääomista omistajilta varmistamaan sijoitustoiminnan tavoitteiden mukainen tuottotaso.

Henkilöstömäärän kehitys

Vahinkojen määrän kehitys

Tuloslaskelma 1.1.2008–31.12.2008

1 000 €	Konserni 2008	Konserni 2007	Emoyhtiö 2008	Emoyhtiö 2007	Liite
Vakuutustekninen laskelma					2
Vahinkovakuutus					
Vakuutusmaksutuotot					
Vakuutusmaksutulo	346 522	329 968	346 522	329 968	1
Jälleenvakuuttajien osuus	-10 419	-10 873	-10 419	-10 873	
	336 103	319 095	336 103	319 095	
Vakuutusmaksuvastuun muutos	-1 440	-2 557	-1 440	-2 557	
Vakuutusmaksutuotot yhteensä	334 663	316 537	334 663	316 537	
Korvauskulut					
Maksetut korvaukset	-263 594	-245 235	-263 594	-245 235	
Jälleenvakuuttajien osuus	10 130	6 856	10 130	6 856	
	-253 464	-238 380	-253 464	-238 380	
Korvausvastuun muutos	-28 229	-56 819	-28 229	-56 819	
Jälleenvakuuttajien osuus	-2 741	5 073	-2 741	5 073	
	-30 970	-51 746	-30 970	-51 746	
Korvauskulut yhteensä	-284 434	-290 126	-284 434	-290 126	
Yhteistakuuerän muutos	-468	-450	-468	-450	
Liikekulut	-68 261	-64 705	-68 261	-64 705	4
Vakuutustekninen kate ennen tasoitusmäärän muutosta	-18 501	-38 743	-18 501	-38 743	
Tasoitusmäärän muutos	-3 363	13 086	-3 363	13 086	
Vakuutustekninen kate	-21 863	-25 657	-21 863	-25 657	

1 000 €	Konserni 2008	Konserni 2007	Emoyhtiö 2008	Emoyhtiö 2007	Liite
Vakuutustekninen laskelma					
Henkivakuutus					
Vakuutusmaksutulo					
Vakuutusmaksutulo	54 719	63 157			
Jälleenvakuuttajien osuus	-512	-457			
Vakuutusmaksutulo yhteensä	54 207	62 699			
Osuus sijoitustoiminnan nettotuotosta	-83 756	39 917			
Muut vakuutustekniset tuotot	-	8 000			
Korvauskulut					
Maksetut korvaukset	-75 963	-55 178			
Korvausvastuun kokonaismuutos	-11 842	-16 421			
Kannansiirto	-	542			
	-11 842	-15 879			
Korvauskulut yhteensä	-87 805	-71 057			
Vakuutusmaksuvastuun muutos					
Vakuutusmaksuvastuun kokonaismuutos	98 065	-81 651			
Kannansiirto	-	58 198			
	98 065	-23 453			
Liikekulut	-6 721	-6 975			
Vakuutustekninen tulos	-26 010	9 132			

1 000 €	Konserni 2008	Konserni 2007	Emoyhtiö 2008	Emoyhtiö 2007	Liite
Muu kuin vakuutustekninen laskelma					
Vahinkovakuutuksen tekninen kate	-21 863	-25 657			
Henkivakuutuksen tekninen tulos	-26 010	9 132			
Sijoitustoiminnan tuotot	100 976	132 484	59 076	76 699	6
Sijoitusten arvonorotus	1 181	9 298			
Sijoitustoiminnan kulut	-174 659	-47 043	-70 774	-27 404	6
Sijoitusten arvonorotusten oikaisu	-23 745	-5 956			
	-96 247	88 783	-11 697	49 295	
Sijoitustoiminnan nettotuotto-osuuden siirto	83 756	-39 917			
Muut tuotot					
Muut	2 089	1 362	122	126	
Muut kulut					
Muut	-1 465	-763	-354	-284	
Osuus osakkuusyritysten voitoista	142	38			
Tuloverot varsinaisesta toiminnasta					
Tilikauden verot	-351	-8 884	-78	-6 320	
Aikaisempien tilikausien verot	225	532	37	261	
Laskennalliset verot	-663	144			
	-790	-8 209	-41	-6 060	
Tappio/voitto varsinaisesta toiminnasta	-60 389	24 770	-33 834	17 420	
Tilinpäätössiirrot					
Poistoeron muutos			-415	515	
Vapaaehtoisten varausten muutos			332		
Vähemmistöosuudet	10 024	-3 161			
Tilikauden tappio/voitto	-50 365	21 609	-33 917	17 935	

Tase 31.12.2008

1 000 €	Konserni 2008	Konserni 2007	Emoyhtiö 2008	Emoyhtiö 2007	Liite
VASTAAVAA					
Aineettomat hyödykkeet					
Muut pitkävaikutteiset menot	17 099	16 906	15 787	15 997	13
Ennakkomaksut	5 124	3 767	2 904	3 478	13
	22 222	20 673	18 692	19 475	
Sijoitukset					7
Kiinteistösjoitukset					
Kiinteistöt ja kiinteistöosakkeet	152 856	136 761	82 571	74 938	8
Lainasaamiset saman konsernin yrityksiltä			17 596	15 752	8
Lainasaamiset omistusyhteisyrittäjiltä	195	90			
	153 051	136 851	100 167	90 690	
Sijoitukset saman konsernin yrityksissä ja omistusyhteisyrittäjissä					
Osakkeet ja osuudet saman konsernin yrityksissä			25 179	25 179	9
Osakkeet ja osuudet osakkuusyrittäjissä	3 615	601	422	422	9
	3 615	601	25 601	25 601	
Muut sijoitukset					
Osakkeet ja osuudet	427 073	497 279	279 215	295 671	12
Rahoitusmarkkinavälineet	949 035	938 910	597 912	591 346	
Kiinnelainasaamiset	737	800	737	800	
Muut lainasaamiset	4 077	1 842	4 077	1 842	10
Talletukset	14 810	15 480	9 200	5 700	
	1 395 732	1 454 312	891 141	895 360	
Jälleenvakuutustalletusaamiset	49	60	49	60	
Sijoitukset yhteensä	1 552 446	1 591 823	1 016 958	1 011 710	
Sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena olevat sijoitukset	154 148	225 588			
Saamiset					
Ensivakuutustoiminnasta					
Vakuutuksenottajilta	63 183	62 672	62 849	62 319	
Jälleenvakuutustoiminnasta	2 078	3 490	2 078	3 490	
Muut saamiset	35 941	48 930	32 291	32 636	
Laskennalliset verosaamiset	295	-			
	101 496	115 091	97 218	98 445	

1 000 €	Konserni 2008	Konserni 2007	Emoyhtiö 2008	Emoyhtiö 2007	Liite
Muu omaisuus					
Aineelliset hyödykkeet					
Koneet ja kalusto	7 691	4 851	7 379	4 625	13
Tavaravarastot	235	183	223	171	
	7 926	5 034	7 602	4 796	
Rahat ja pankkisaamiset	6 223	9 301	3 433	3 180	
	14 149	14 335	11 035	7 976	
Siirtosaamiset					
Korot ja vuokrat	15 030	16 623	9 776	10 936	
Muut siirtosaamiset	7 490	5 303	5 717	3 507	
	22 520	21 926	15 493	14 442	
	1 866 983	1 989 437	1 159 395	1 152 049	

Tase 31.12.2008

1 000 €	Konserni 2008	Konserni 2007	Emoyhtiö 2008	Emoyhtiö 2007	Liite
VASTATTAVAA					
Oma pääoma					15
Pohjarahasto	4 339	4 339	4 339	4 339	
Takuupääoma	3 364	3 364	3 364	3 364	
Arvonkorotusrahasito	885	885	885	885	
Varmuusrahasto	155 709	137 774	155 709	137 774	
Hallituksen käyttövarat	59	59	59	59	
Edellisten tilikausien voitto	16 600	15 919			
Tilikauden tappio/voitto	-50 365	21 609	-33 917	17 935	
	130 591	183 948	130 439	164 355	
Tilinpäätössiirtojen kertymä					
Poistoero			2 028	1 613	
Vapaaehtoiset varaukset			-	332	
			2 028	1 945	
Vähemmistöosuudet	18 023	30 329			
Vakuutustekninen vastuuelka					
Vahinkovakuutuksen vakuutusmaksuvastuu	102 016	100 576	102 016	100 576	
Henkivakuutuksen vakuutusmaksuvastuu	404 539	430 625			
Vahinkovakuutuksen korvausvastuu	692 212	663 983	692 212	663 983	
Jälleenvakuuttajien osuus	-3 803	-6 544	-3 803	-6 544	
	688 409	657 438	688 409	657 438	
Henkivakuutuksen korvausvastuu	121 297	110 039			
Vahinkovakuutuksen tasotusmäärä	184 977	181 615	184 977	181 615	
Vahinkovakuutuksen yhteistakuuerä	12 158	11 691	12 158	11 691	
Vakuutustekninen vastuuelka yhteensä	1 513 396	1 491 984	987 560	951 320	
Sijoitussidonnaisten vakuutusten vastuuelka	155 581	226 976			
Velat					
Jälleenvakuutustoiminnasta	2 027	2 296	1 764	2 082	
Muut velat	20 423	32 388	18 633	12 960	
Laskennalliset verovelat	6 250	498			
	28 701	35 182	20 397	15 042	
Siirtovelat	20 692	21 019	18 971	19 386	
	1 866 983	1 989 437	1 159 395	1 152 049	

Emoyhtiön rahoituslaskelma

1 000 €	2008	2007
Epäsuora rahoituslaskelma		
Liiketoiminnan rahavirta		
Tappio/voitto varsinaisesta toiminnasta	-33 834	17 420
Oikaisut		
Vakuutusteknisen vastuuvelan muutos	36 240	41 667
Sijoitusten arvonalentumiset ja arvonorotukset	49 426	4 751
Suunnitelman mukaiset poistot	7 389	6 699
Muut oikaisut	-66	-6 616
Rahavirta ennen käyttö pääoman muutosta	59 156	63 921
Käyttöpääoman muutos:		
Lyhytaikaisten korottomien liikesaamisten vähennys/lisäys	2 904	-18 667
Lyhytaikaisten korottomien velkojen lisäys	7 436	3 402
Liiketoiminnan rahavirta ennen rahoituseriä ja veroja	69 496	48 656
Maksetut korot ja maksut muista liiketoiminnan rahoituskuluista	-333	-265
Maksetut välittömät verot	-4 192	-6 334
Liiketoiminnan rahavirta	64 971	42 057
Investointien rahavirta		
Investoinnit sijoituksiin (pl. rahavarat)	-57 715	-47 403
Luovutustulot sijoituksista (pl. rahavarat)	440	12 941
Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden sekä muun omaisuuden investoinnit ja luovutustulot (netto)	-7 444	-6 565
Investointien rahavirta	-64 718	-41 027
Rahavarojen muutos	253	1 030
Rahavarat tilikauden alussa	3 180	2 150
Rahavarat tilikauden lopussa	3 433	3 180
	253	1 030

Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet

Tilinpäätös on laadittu noudattaen kirjanpito-, osakeyhtiö- ja vakuutusyhtiölakia sekä sosiaali- ja terveysministeriön ja Vakuutusvalvontaviraston antamia päätöksiä, määräyksiä ja ohjeita.

Sijoitusten kirjanpitoarvo

Hankintamenoon sisällytetään hankinnasta aiheutuneet muuttuvat menot.

Rakennukset ja rakennelmat esitetään taseessa suunnitelmapoistoilla vähennetyn hankintameno tai sitä alemman käyvän arvon määräisinä. Kiinteistöosakkeet sekä maa- ja vesialueet esitetään taseessa hankintameno tai sitä alemman käyvän arvon määräisinä. Rakennuksiin kohdistuvat tuloutetut arvonkorotukset poistetaan suunnitelman mukaan.

Sijoitusomaisuusluonteiset osakkeet ja osuudet esitetään taseessa hankintameno tai sitä alemman käyvän arvon määräisinä. Käyttöomaisuusluonteiset osakkeet ja osuudet kirjataan hankintamenoon tai sitä alempaan käypään arvoon, jos arvonalentumista pidetään pysyvänä. Hankintameno lasketaan keskihintaa käyttäen.

Rahoitusmarkkinavälineet esitetään taseessa hankintameno määräisinä. Niiden nimellisarvon ja hankintameno välinen erotus jaksotetaan korkotuotoiksi tai niiden vähennykseksi rahoitusmarkkinavälineen juoksuaikana. Vastaerä merkitään hankintameno lisäykseksi tai vähennykseksi. Hankintameno lasketaan keskihintaa käyttäen. Korkotason vaihtelusta aiheutuvia arvonmuutoksia ei ole kirjattu. Liikkeeseenlaskijan luottokelpoisuuteen liittyvät arvonalentumiset on kirjattu tulokseen.

Sijoituksista aikaisemmin tehdyt arvonalennukset palautetaan tulosvaikutteisesti hankintamenoon käyvän arvon nousua vastaavalta osuudelta.

Johdannaissopimuksia käytetään ensisijaisesti sijoitussalkkujen suojaukseen. Kirjanpidollisesti johdannaisia kuitenkin käsitellään ei-suojaavina. Tilikauden aikana sopimusten sulkemisesta ja raukeamisesta syntyneet voitot ja tappiot on kirjattu tilikauden tuotoksi tai kuluksi. Ei-suojaavasti käsitellyn johdannaissopimuksen käyvän arvon ja sitä korkeamman kirjanpitoarvon/sopimuskurssin negatiivinen erotus kirjataan kuluksi. Realisoitumattomia tuottoja ei kirjata.

Sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena olevat sijoitukset arvostetaan käypään arvoon.

Muun omaisuuden kuin sijoitusten kirjanpitoarvo

Aineettomat hyödykkeet ja kalusto esitetään taseessa suunnitelmapoistoilla vähennetyn hankintameno määräisinä. Hankintamenoon sisällytetään hankinnasta aiheutuneet muuttuvat menot.

Vakuutusmaksusaamiset merkitään taseeseen todennäköiseen arvoon ja muut saamiset nimellisarvoon tai tätä pysyvästi alempaan todennäköiseen arvoon. Vakuutusmaksusaamisten nimellisarvosta on vähennetty kokemusperäinen raukeaminen, jolloin saadaan niiden todennäköinen arvo. Saaminen, josta ei todennäköisesti saada maksusuoritusta sen sijaan kirjataan luottotappioksi.

Suunnitelman mukaiset poistot

Suunnitelman mukaiset poistot lasketaan hankintameno arvioidun taloudellisen vaikutusajan mukaan tasapoistoin.

Arvioidut poistoajat ovat keskimäärin seuraavat:

Aineettomat oikeudet (atk-ohjelmat)	3–7 vuotta
Aktivoitu atk-suunnittelu	7 vuotta
Muut pitkävaikutteiset menot	10 vuotta
Toimisto-, liike-, ja teollisuusrakennukset	30–40 vuotta
Rakennusten ainesosat	10–15 vuotta
Kuljetusvälineet ja atk-laitteet	3–5 vuotta
Konttorikoneet ja -kalusto	7 vuotta

Sijoitusten arvonkorotukset

Sijoitusomaisuusluonteisten sijoitusten ja sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena olevien sijoitusten arvonkorotukset ja niiden oikaisut kirjataan tulosvaikutteisesti. Käyttöomaisuusluonteisten sijoitusten arvonkorotukset ja niiden peruutukset kirjataan sidotussa omassa pääomassa olevaan arvonkorotusrahastoon. Rakennusten tuloutettu arvonkorotus poistetaan suunnitelman mukaan.

Sijoitusten käypä arvo

Kiinteistösijoitusten käyvät arvot on määritelty kiinteistökohteittain. Merkittävästä osasta kiinteistökantaa teetetään määrävuosittain arviot niiden käyvistä arvoista. Arviot

on laatinut valtakunnallinen, muun toimintansa ohella kiinteistöjen arvioimiseen erikoistunut yhtiö. Kiinteistöjen käyvät arvot määritetään kiinteistökohtaisesti tehtyjen arvioiden pohjalta. Muiden kiinteistökohteiden osalta yhtiön omien asiantuntijoiden vuosittain määrittelemät käyvät arvot perustuvat pääasiassa alueellisiin markkinahintatilastoihin. Markkinatilanteesta johtuen tilinpäätöksessä on käytetty varovaista arvostusta ja käypää arvoa on korotettu vain sellaisissa kohteissa, joissa aiempi käypä arvo alitti olennaisesti uusien arvioiden mukaiset käyvät arvot.

Tytäryrityksenä olevan henkivakuutusyhtiön osakkeiden ja osuuksien käypänä arvona pidetään varovaisesti arvioitua todennäköistä luovutushintaa, joka perustuu tytäryhtiön substanssiarvoon.

Noteerattujen arvopapereiden sekä sellaisten arvopapereiden, joille on olemassa markkinat, käypänä arvona käytetään vuoden viimeisintä saatavilla olevaa jatkuvan kaupankäynnin mukaista kurssia tai sen puuttuessa viimeisintä kaupankäyntikurssia. Noteeraamattomien arvopapereiden käypänä arvona käytetään todennäköistä luovutushintaa, jäljellä olevaa hankintamenoa tai substanssiin pohjautuvaa arvoa.

Johdannaispimukset arvostetaan tilinpäätöspäivän käypään arvoon. Toimintapääomasta vähennetään ei-suojaavien johdannaispimusten mahdollinen enimmäistappio.

Saamisten käypänä arvona käytetään nimellisarvoa tai sitä alemmaa todennäköistä arvoa.

Ulkomaanrahan määräiset erät

Ulkomaanrahan määräiset liiketapahtumat kirjataan tapahtumapäivän kurssiin. Tilinpäätöksessä ulkomaanrahan määräiset saamiset ja velat sekä sijoitusten käyvät arvot on muutettu euroiksi Euroopan keskuspankin noteeraamaan tilinpäätöspäivän kurssiin.

Sekä tilikauden aikana että tilinpäätöksessä syntyneet kurssivoitot ja -tappiot kirjataan ao. tulojen ja menojen oikaisueriksi tai sijoitustoiminnan tuotoiksi ja kuluiksi, mikäli kurssierot liittyvät rahoitustapahtumiin. Vakuutusteknisen laskelman kurssieroja ei ole tuloslaskelmassa siirretty sijoitustoiminnan tuottoihin/kuluihin. Siirtämättä jättämisellä ei ole vaikutusta tuloslaskelman antamaan oikeaan ja riittävään kuvaan tuloksen muodostumisesta.

Henkilökunnan eläkejärjestelyt

Konserniyhtiöiden henkilöstön eläketurva on järjestetty TyEL-vakuutuksilla Keskinäisessä vakuutusyhtiö Eläke-Fenniassa. Eläkevakuutusmaksut kirjataan tuloslaskelmaan suoriteperusteisesti.

Tilinpäätössiirtojen kertymä ja laskennallisen veron käsittely

Lainsäädännön perusteella on mahdollista kirjata suunnitelman ylittäviä poistoja ja vapaaehtoisia varauksia. Konserniyhtiöiden tilinpäätöksissä tilinpäätössiirtojen kertymästä, rahastoiduista arvonkorotuksista ja sijoitusten arvostuseroista ei vähennetä laskennallista verovelkaa. Tuloutetut arvonkorotukset ovat veronalaista tuloa. Kirjanpidon ja verotuksen jaksotuseroista aiheutuvia laskennallisia verosaamisia ei ole esitetty varovaisuuden periaatetta noudattaen konserniyhtiöiden tilinpäätöksissä, vastaavia laskennallisia verovelkoja ei konserniyhtiöillä ole. Konsernitilinpäätöksessä on kirjattu yhdistelytoimenpiteistä sekä rahastoiduista arvonkorotuksista ja jaksotuseroista aiheutuvat laskennalliset verovelat ja verosaamiset.

Konsernitilinpäätöksessä vapaaehtoiset varaukset ja kertynyt poistoero on jaettu laskennallisen verovelan muutokseen ja tilikauden tulokseen sekä laskennalliseen verovelkaan ja omaan pääomaan. Käytetty verokanta on 26 %.

Vahinkovakuutuksen korvausvastuu

Korvausvastuu sisältää tilivuoden jälkeen yhtiön suoritettavaksi tulevat korvausmäärät, jotka aiheutuvat tilivuonna tai aikaisemmin sattuneista vahingoista ja muista vakuutustapahtumista.

Kaikkien eläkemuotoisten korvausten korvausvastuun laskennassa sovelletaan korkoutusta ja käytetty korkokanta on 3,5 %. Muihin korvausvastuun osiin ei sovelleta korkoutusta.

Korvausvastuuseen kuuluu myös erikseen taseessa esitettävä tasoitusmäärä. Tasoitusmäärä on runsasvahinkoisten vuosien varalle laskettu puskuri. Tasoitusmäärän suuruus määräytyy Vakuutusvalvontaviraston yhtiölle vahvistamien perusteiden mukaan. Vuodelle 2008 määräyksiä muutettiin siten, että vuoden alun tasoitusmäärälle laskettava korko on nyt 1,5 prosenttia aiemman 4 prosentin sijaan.

Henkivakuutuksen vastuuelka

Vastuuelkaa laskettaessa noudatetaan sekä vakuutusyhtiölain että sosiaali- ja terveysministeriön ja Vakuutusvalvontaviraston määräyksiä ja ohjeita.

Sijoituksien arvonkehitykseen sidottuihin vakuutuksiin (sijoitussidonnaiset vakuutukset) ei liity laskuperustekor-koa. Muiden vakuutusten osalta vastuuelka lasketaan vakuutuskohtaisesti ja käytettävä laskuperustekorko vaihtelee seuraavasti:

- yksilöllisessä henki- ja eläkevakuutuksessa ml. kapitalisaatiosopimukset käytettävä laskuperustekorko on ennen 1.1.1999 alkaneiden sopimusten osalta 4,5 % ja 1.1.1999 jälkeen alkaneiden osalta 3,5 % ja 1.3.2003 jälkeen alkaneiden osalta 2,5 %. Osassa kapitalisaatio-sopimuksia laskuperustekorko on 2 %.
- vapaamuotoisen ryhmäeläkevakuutuksen osalta laskuperustekorko on 3,5 %. Ennen 1.1.1999 kertyneen vastuuelan osalta laskuperustekorkomuutoksen (4,25 %:sta 3,5 %:iin) vaikutus on aktivoitu vastuuelkaan ja poistetaan tasaisesti 15 vuoden aikana.
- ennen 1.1.1999 alkaneiden yksilöllisten eläkevakuutusten laskuperustekorkovaatimuksen alentamiseksi on vastuuelkaan vuonna 2007 tehty 10 milj. euron täydennys, minkä ansiosta tuottovaatimus tälle kannalle on noin 3,6 %.

Vakuutusmaksuvastuusta on vähennetty yksilöllisen henki- ja eläkevakuutuksen osalta aktivoitu hankintameno. Tämän ns. zillmeroinnin kuoletusaika määräytyy vakuutuskohtaisesti ja on enintään 7 vuotta. Zillmerointi on määrätty siten, että vakuutuksien vastaiset kuormitukset riittävät kuoletusten tekemiseen tulevaisuudessa.

Kohtuusperiaate

Vakuutusyhtiölain 13 luvun 2 §:n mukaan henkivakuutusyhtiön on noudatettava ns. kohtuusperiaatetta sellaisten vakuutusten kohdalla, joilla on vakuutus sopimuksen mukaan oikeus vakuutusten mahdollisesti tuottamien ylijäämien mukaan jaettaviin lisäetuihin. Tämä periaate edellyttää, että kohtuullinen osa näiden vakuutusten tuottamasta ylijäämästä tulee palauttaa lisäetuina kyseisille vakuutuksille, mikäli vakavaraisuusvaatimukset eivät tätä estä.

Henki-Fennian kohtuusperiaatetta ja lisäetutavoitteita on täsmennetty 1.1.2009 alkaen. Uusissa tavoitteissa otetaan huomioon vallitseva markkinatilanne, lisäetujen tason jatkuvuus sekä yhtiön vakavaraisuustavoite ja omistajien omalle pääomalle asettama tuottotavoite. Lisäksi selkeytetään lisäetujen jakosääntöjä eri vakuutuslajien ja laskuperustekorkolupausten välillä.

Henki-Fennian tavoitteena on antaa ylijäämän jakoon oikeutettujen vakuutusten vakuutussäästöille pitkällä aikavälillä vähintään riskittömän koron mukainen bruttotuotto. Lisäetujen jakamisessa otetaan huomioon vakuutuksen kesto ja takaisinosto-oikeus. Annettava tuotto määräytyy yhtiön sijoitusten pitkäaikaisen nettotuoton perusteella.

Vakuutuksen kokonaiskorolla tarkoitetaan vakuutus sopimusten laskuperustekor-koa ja kyseiselle sopimukselle hyvittävää lisäkorkoa. Vakuutukselle hyvittävän lisäkoron määrässä otetaan huomioon sopimuksen laskuperustekoron taso. Kun yhtiön saama sijoitusten nettotuotto on matala, alennetaan lisäetujen tasoa. Alemman laskuperustekoron omaavien vakuutusten kokonaiskorko voi jäädä silloin alle korkeimman laskuperustekoron. Kun sijoitusten nettotuotto on korkea, alemman laskuperustekoron vakuutukset voivat saada suurempaa kokonaiskorkoa kuin korkeamman laskuperustekoron vakuutukset.

Lisäetujen tasossa pyritään jatkuvuuteen, minkä johdosta sijoitustuotoista syntynyttä ylijäämää voidaan jaksottaa annettavaksi lisäetuina kyseiselle vakuutettujen ryhmälle tulevina vuosina.

Yhtiö pyrkii kilpailukykyisiin lisäetuihin suhteessa muihin vakuutusyhtiöihin ja muihin vähäriskisiin sijoitusmuotoihin.

Lisäetujen tasoa rajoittavat omistajien asettamat pääoman tuottovaatimukset sekä yhtiön vakavaraisuustavoite. Vakavaraisuustavoite asetetaan sellaiseksi, että kaikki lainsäätäjän edellyttämät vakavaraisuusrajat ylittyvät ja että yhtiön on mahdollista ottaa riskiä sijoitustoiminnassa siinä määrin, kuin sijoitussuunnitelma edellyttää vuosittain määritellyn tuottotavoitteen saavuttamiseksi.

Henki-Fennian hallitus vahvistaa lisäkoron määrän neljännesvuosittain etukäteen. Tulevien lisäetujen määrää voidaan kuitenkin muuttaa myös kesken vuosineljänneksen, mikäli vakavaraisuus tai yleinen markkinatilanne sitä edellyttävät.

Riskihenkivakuutuksissa kohtuusperiaatetta sovelletaan kuolemantapausturvien osalta nimetyille vakuutusryhmille korotettujen korvaussummien muodossa.

Lisäetutavoitteet eivät ole sitovia, eivätkä ne ole osa yhtiön ja vakuutuksenottajan välistä vakuutus sopimusta. Lisäetutavoitteet ovat voimassa toistaiseksi ja yhtiö pidättää itsellään oikeuden lisäetutavoitteiden muuttamiseen.

Konsernitilinpäätös

Fennian konsernitilinpäätökseen on yhdistelty kaikki sellaiset tytäryhtiöt, joissa emoyhtiöllä on suoraan tai välillisesti yli puolet äänivallasta. Vakuutusosakeyhtiö Henki-Fennia kuuluu konserniin tytäryhtiönä. Henki-Fennian ja sen tytäryhtiöiden yhdistely konsernitilinpäätökseen tehdään Henki-Fennian alakonsernitilinpäätöksen perusteella. eFennia Oy on Fennian tytäryhtiö (omistusosuus 20 %, äänioikeus 63,6 %). Konsernitilinpäätökseen yhdistellyt muut tytäryhtiöt ovat kiinteistöyhtiöitä. Konserniin kuului vuoden 2008 lopussa 17 kiinteistöyhtiötä, joista 12 kuului Henki-Fennian muodostamaan alakonserniin. Kiinteistötytäryhtiöiden tilinpäätöksissä tehdyt suunnitelmapoistot eroavat emoyhtiön suunnitelmapoistoista pitoajan osalta. Tytäryhtiöiden rakennusten poistoaikana

on käytetty 20–75 vuotta ja rakennusten ainesosien osalta 10–20 vuotta.

Konsernitilinpäätös on laadittu emoyhtiön ja tytäryhtiöiden tuloslaskelmien, taseiden ja liitetietojen yhdistelminä, joista on eliminoitu yhtiöiden väliset saamiset ja velat, tuotot ja kulut, voitonjako sekä keskinäinen osakeomistus. Tuloksesta ja omasta pääomasta erotetaan vähemmistön osuus omaksi eräkseen. Keskinäinen osakeomistus on eliminoitu hankintamenomenetelmää käyttäen. Käyttöomaisuuserille kohdistettu konserniaktiiva poistetaan kyseisen käyttöomaisuuserän poistosuunnitelman mukaisesti. Kohdistamatta jäänyt konserniliikearvo on loppuun poistettu.

Kiinteistötytäryhtiöiden kirjanpidossa osakkeiden hankinta-ajankohtana olleet arvonorotukset on peruutettu, koska niiden muodostamisperuste on vaikuttanut tytäryhtiön osakkeiden hankintahintaan.

Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty osakkuusyhtiöinä pääomaosuusmenetelmällä yhtiöt, joiden äänivallasta konserni omistaa 20–50 %. Poikkeuksena ovat omistukset (20–50 %) keskinäisissä asunto- ja kiinteistöosakeyhtiöissä, jotka jätetään yhdistelemättä. Yhdistelemättä jättämisellä ei ole merkittävää vaikutusta konsernin tulokseen ja vapaaseen omaan pääomaan.

Emoyhtiön liitetiedot

TULOSLASKELMAN JA TASEEN LIITETIEDOT

1 000 €	2008	2007
1. Vakuutusmaksutulo		
Vahinkovakuutus		
Ensivakuutus		
Kotimaasta	345 609	329 074
Jälleenvakuutus	912	893
Vakuutusmaksutulo ennen jälleenvakuuttajien osuutta	346 522	329 968

2. Vakuutusluokkaryhmäkohtainen tulos

Vakuutusluokkaryhmä	Vuosi	Vakuutusmaksutulo ennen jälleenvakuuttajien osuutta	Vakuutusmaksutuotot ennen jälleenvakuuttajien osuutta	Korvauskulut ennen jälleenvakuuttajien osuutta	Liikekulut ennen jälleenvakuuttajien palkkioita ja voitto-osuuksia	Jälleenvakuuttajien osuus	Vakuutustekninen kate ennen yhteistakuuerän ja tasoitusmäärän muutosta
1 000 €							
Lakisääteinen tapaturma	2008	87 785	87 836	-83 168	-8 424	-408	-4 164
	2007	81 841	81 871	-69 996	-7 822	-351	3 702
	2006	89 412	89 362	-73 380	-9 979	-290	5 714
Muu tapaturma ja sairaus	2008	21 569	20 315	-23 488	-6 692	-78	-9 944
	2007	18 402	17 470	-18 178	-5 880	-72	-6 660
	2006	16 424	16 022	-14 757	-6 800	-83	-5 618
Moottori-ajoneuvovastuu	2008	69 730	71 952	-62 981	-16 592	-444	-8 065
	2007	68 736	71 170	-79 497	-16 341	-368	-25 035
	2006	72 522	68 707	-67 326	-12 656	-667	-11 942
Maa-ajoneuvot	2008	60 866	59 879	-50 709	-13 614	1 249	-3 194
	2007	59 479	57 476	-51 609	-12 794	78	-6 849
	2006	52 632	52 481	-42 164	-9 362	-89	866
Palo- ja muu omaisuusvahinko	2008	64 750	64 000	-49 068	-16 132	-2 134	-3 334
	2007	61 240	60 201	-54 834	-15 231	1 989	-7 875
	2006	57 505	55 969	-47 356	-17 288	-2 297	-10 971
Vastuu	2008	20 653	20 071	-11 096	-3 315	634	6 295
	2007	19 888	19 185	-11 830	-3 078	171	4 448
	2006	19 209	17 932	-15 224	-3 211	-744	-1 247
Muut	2008	20 257	20 108	-10 517	-4 989	-204	4 397
	2007	19 488	19 163	-15 309	-4 829	1 035	61
	2006	18 027	17 654	-10 879	-5 139	-532	1 104
Ensivakuutus yhteensä	2008	345 609	344 161	-291 027	-69 757	-1 385	-18 008
	2007	329 074	326 536	-301 252	-65 974	2 482	-38 208
	2006	325 732	318 127	-271 085	-64 434	-4 702	-22 095
Jälleenvakuutus	2008	912	921	-796	-150		-25
	2007	893	874	-802	-157		-86
	2006	862	856	-283	-141	-2	430
YHTEENSÄ	2008	346 522	345 082	-291 824	-69 907	-1 385	-18 033
	2007	329 968	327 410	-302 054	-66 132	2 482	-38 294
	2006	326 594	318 984	-271 369	-64 576	-4 704	-21 665
Yhteistakuuerän muutos	2008						-468
	2007						-450
	2006						-432
Tasoitusmäärän muutos	2008						-3 363
	2007						13 086
	2006						-4 715
Vakuutus- tekkninen kate	2008						-21 863
	2007						-25 657
	2006						-26 813

1 000 €	2008	2007
3. Vakuutusmaksutulosta vähennetyt erät		
Luottotappiot vakuutusmaksusaamisista	2 958	5 035
Jakojärjestelmämaksut	22 163	21 351
Vakuutusmaksuvero	52 271	49 728
Palosuojelumaksu	730	701
Liikenneturvallisuusmaksu	785	740
Työsuojelumaksu	1 598	1 477
	80 505	79 032
4. Liikekulueroittelyt		
Kokonaisliikekulut toiminnoittain		
Maksetut korvaukset	25 860	21 906
Liikekulut	68 261	64 705
Sijoitustoiminnan hoitokulut	2 162	2 278
Muut kulut	255	162
Yhteensä	96 539	89 051
Toimintokohtaiset suunnitelmapoistot		
Maksetut korvaukset	2 091	1 750
Liikekulut	3 173	2 760
Sijoitustoiminnan hoitokulut	156	161
Yhteensä	5 421	4 672
Tuloslaskelman liikekulujen erittely		
Vakuutusten hankintamenot		
Ensivakuutuksen palkkiot	3 447	2 992
Tulevan jälleenvakuutuksen palkkiot ja voitto-osuudet	30	37
Muut vakuutusten hankintamenot	29 317	26 306
Yhteensä	32 794	29 335
Vakuutusten hoitokulut	24 039	21 922
Hallintokulut	13 074	14 875
Menevän jälleenvakuutuksen palkkiot ja voitto-osuudet	-1 646	-1 426
Yhteensä	68 261	64 705

1 000 €	2008	2007
---------	------	------

5. Erittelyt henkilöstökuluista, henkilöstöstä ja toimielinten jäsenistä

Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	42 222	40 782
Eläkekulut	7 172	6 987
Muut henkilösivukulut	4 034	4 424
Yhteensä	53 428	52 193

Johdon palkat ja palkkiot		
Toimitusjohtaja ja toimitusjohtajan sijainen	499	500
Hallitus	128	171
Hallintoneuvosto	145	81
	772	753

Toimitusjohtajalle ja hallitukselle myönnettyjä rahalainoja ei ole.

Toimitusjohtajaa ja hallitusta koskevia vakuuksia ja vastuusitoumuksia ei ole.

Toimitusjohtajan eläkeikä on 63 vuotta.

Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä tilikauden aikana		
Konttorihenkilöstö	412	377
Myyntihenkilöstö	542	533
	954	910

Tilintarkastajan palkkiot		
Tilintarkastus	46	
Veroneuvonta	4	
	51	

Lähipiiriliiketoimet		
Lähipiiriin kuuluu Keskinäinen vakuutusyhtiö Eläke-Fennia.		
Liiketoimet on toteutettu tavanomaisin kaupallisin ehdoin.		

1 000 €	2008	2007
6. Sijoitustoiminnan nettotuoton erittely		
Sijoitustoiminnan tuotot		
Tuotot sijoituksista saman konsernin yrityksiin		
Osinkotuotot	120	114
Tuotot kiinteistösijoituksista		
Korkotuotot		
Saman konsernin yrityksiltä	679	336
Muut tuotot		
Saman konsernin yrityksiltä	-	25
Muilta yrityksiltä	10 151	9 263
	10 830	9 624
Tuotot muista sijoituksista		
Osinkotuotot	3 995	10 826
Korkotuotot	28 505	26 018
Muut tuotot	1 250	3 790
	33 750	40 634
Yhteensä	44 699	50 373
Arvonalentumisten palautukset	1 710	1 738
Myyntivoitot	12 668	24 589
YHTEENSÄ	59 076	76 699
Sijoitustoiminnan kulut		
Kulut kiinteistösijoituksista		
Saman konsernin yrityksille	-675	-636
Muille yrityksille	-2 599	-2 889
	-3 274	-3 524
Kulut muista sijoituksista	-1 835	-3 450
Korkokulut ja muut vieraan pääoman kulut		
Muille yrityksille	-333	-265
	-333	-265
Yhteensä	-5 442	-7 240
Arvonalentumiset ja poistot		
Arvonalentumiset	-51 136	-6 489
Rakennusten suunnitelmapoistot	-1 969	-2 028
	-53 104	-8 516
Myyntitappiot	-12 228	-11 648
YHTEENSÄ	-70 774	-27 404
Sijoitustoiminnan nettotuotto tuloslaskelmassa	-11 697	49 295

1 000 €	Sijoitukset 31.12.2008			Sijoitukset 31.12.2007		
	Jäljellä oleva hankintameno	Kirjanpito-arvo	Käypä arvo	Jäljellä oleva hankintameno	Kirjanpito-arvo	Käypä arvo
7. Sijoitusten käypä arvo ja arvostusero						
Kiinteistöisijoitukset						
Kiinteistöt	25 773	38 894	63 652	26 781	40 354	56 652
Kiinteistöosakkeet saman konsernin yrityksissä	36 449	36 449	38 698	27 298	27 298	29 303
Kiinteistöosakkeet omistusyhteisyrityksissä	3 821	3 871	6 051	3 771	3 821	6 051
Muut kiinteistöosakkeet	3 065	3 358	4 559	3 171	3 464	4 689
Lainasaamiset saman konsernin yrityksiltä	17 596	17 596	17 596	15 752	15 752	15 752
Sijoitukset saman konsernin yrityksissä						
Osakkeet ja osuudet	25 179	25 179	32 675	25 179	25 179	45 694
Sijoitukset omistusyhteisyrityksissä						
Osakkeet ja osuudet	422	422	422	422	422	422
Muut sijoitukset						
Osakkeet ja osuudet	279 215	279 215	289 760	295 671	295 671	333 025
Rahoitusmarkkinavälineet	597 912	597 912	588 627	591 346	591 346	582 988
Kiinnelainasaamiset	737	737	737	800	800	800
Muut lainasaamiset	4 077	4 077	4 077	1 842	1 842	1 842
Talletukset	9 200	9 200	9 200	5 700	5 700	5 700
Jälleenvakuutustalletesaamiset	49	49	49	60	60	60
	1 003 494	1 016 958	1 056 102	997 794	1 011 710	1 082 976
Rahoitusmarkkinavälineiden jäljellä oleva hankintameno sisältää korkotuotoiksi tai niiden vähennykseksi jaksotettua nimellisarvon ja hankintahinnan erotusta						
	3 822			991		
Kirjanpitoarvo sisältää						
Tuloutettuja arvonkorotuksia		12 478			12 931	
Muita arvonkorotuksia		986			986	
		13 464			13 916	
Arvostusero (käyvän arvon ja kirjanpitoarvon erotus)						
			39 145			71 266
Ei-suojaavien johdannaisten arvostusero						
			298			-

1 000 €	Kiinteistöt ja kiinteistöosakkeet	Lainasaamiset saman konsernin yrityksiltä
8. Kiinteistösjoitukset		
Hankintameno 1.1.	87 251	15 752
Lisäykset	10 557	3 410
Vähennykset	-4 383	-1 566
Hankintameno 31.12.	93 425	17 596
Kertyneet poistot 1.1.	-27 497	
Tilikauden poistot	-1 969	
Kertyneet poistot 31.12.	-29 465	
Arvonalentumiset 1.1.	-6 351	
Vähennysten ja siirtojen arvonalentumiset	3 427	
Arvonalentumiset 31.12.	-2 923	
Arvonkorotukset 1.1.	21 535	
Arvonkorotukset 31.12.	21 535	
Kirjanpitoarvo 31.12.	82 571	17 596
Omassa käytössä olevat kiinteistöt ja kiinteistöosakkeet:		
Jäljellä oleva hankintameno	5 050	
Kirjanpitoarvo	5 767	
Käypä arvo	7 028	

1 000 €	Osakkeet ja osuudet saman konsernin yrityksissä	Osakkeet ja osuudet omistusyhteis- yrityksissä
---------	---	--

9. Sijoitukset saman konsernin yrityksissä ja omistusyhteisyrityksissä

Hankintameno 1.1.	25 179	422
Hankintameno 31.12.	25 179	422
Kirjanpitoarvo 31.12.	25 179	422

10. Muut sijoitukset

	2008	2007
Muut lainasaamiset eriteltynä vakuuden mukaan		
Muu vakuus	4 077	1 842
	4 077	1 842

11. Saamiset

Muut saamiset		
Saman konsernin yrityksiltä	20	640

1 000 €	Osuus kaikista osakkeista %	Kirjanpitoarvo 31.12.2008	Käypä arvo 31.12.2008
12. Omistukset muissa yrityksissä			
Muut sijoitukset			
Osakkeet ja osuudet, kotimaiset			
Aloitusrahasto Vera Oy	0,6791	500	500
Eläke-Fennia, keskinäinen vakuutusyhtiö		1 689	1 689
F-Musiikki Oy		553	553
Kytäjä Golf Oy	2,8750	575	575
Panostaja Oyj	8,0950	2 398	2 534
Uudenmaan Pääomarahasto Oy	17,3483	2 000	2 000
Sijoitusrahasto-osuudet			
Aberdeen Indirect Property Partners		1 136	1 136
Aberdeen International Asia Pacific Fund A2		689	713
Aktia America B		648	648
Aktia Inflation Bond+ D		4 002	4 314
Avenir B		1 976	3 030
BGF European Fund A2		833	833
Bluebay Emerging Market Bond Fund R		29 500	29 500
Bluebay High Yield Bond Fund R		34 497	34 497
Brevan Howard Fund Class B		1 800	2 657
Cognis I Fund Class B Series 1		1 491	1 491
CQS Capital Structure Arbitrage Feeder Fund A		1 625	1 625
Eaton Vance Emerald – US Value Fund A2		1 757	1 757
EPI Baltic I Oy		561	561
eQ Arvonkasvattajat 2 K		1 000	1 168
eQ Eurooppa Osinko 1 K		659	659
eQ Pikkujättilläiset 2 K		1 933	2 203
Evli Alpha Bond B		2 833	2 833
Fidelity Active Strategy – Europe Fund		677	677
Fidelity Funds – European High Yield Fund A Acc		2 578	2 578
FIM Brazil Sijoitusrahasto		556	556
FIM Euro High Yield Erikoissijoitusrahasto		5 373	5 373
FIM Fenno Sijoitusrahasto		575	575
FIM Korke Optimaattori Erikoissijoitusrahasto K		995	995
FIM Unioni Sijoitusrahasto		2 154	2 154
FIM Visio Sijoitusrahasto		965	965
Fourton Odysseus		1 021	1 089
Franklin U.S. Opportunities Fund		801	801
GLG European Long-Short Fund I		1 200	1 210
Global Advantage Emerging Markets High Value Subfund		628	628
Goldman Sachs Global Emerging Markets Debt Portfolio		9 900	10 997
Handelsbanken Euro-Obligaatio A/1000		6 722	7 205
Icecapital Euro Floating Rate B		1 819	1 819

1 000 €	Osuus kaikista osakkeista %	Kirjanpitoarvo 31.12.2008	Käypä arvo 31.12.2008
Icecapital European Stock Index B		1 332	1 332
Icecapital Global Utilities & Energy B		1 500	2 290
iShares Russell 1000 Growth Fund ETF		666	666
JPMorgan Funds – Emerging Markets Equity A (acc) – USD		1 884	1 884
JPMorgan Funds – Europe Dynamic Mega Cap A (acc) – EUR		3 281	3 281
JPMorgan Funds – US Select 130/30 A acc-USD		2 324	2 324
Kauppaeskuskiinteistöt FEA Ky		13 936	13 936
O'Connor Market Neutral Long/Short M1		1 800	2 374
Odin Finland		581	581
OMXH25-indeksiosuus		1 286	1 286
OP-High Yield -sijoitusrahasto A		1 855	1 855
Pictet Funds (LUX) Emerging Markets-P Cap-EUR		1 334	1 334
Pictet Funds (LUX) Global Emerging Debt HP Cap		5 000	5 450
Pictet Funds (LUX) – US Equity Selection-P Cap-USD		999	999
SEB Gyllenberg European Equity Value B		2 288	2 288
SEB Gyllenberg Money Manager A		31 386	31 386
SEB Gyllenberg Money Manager Plus BI		15 300	15 406
SEB Hedge Fund of Funds Moderate (€) Sarja I		8 070	8 863
SEB Lux (F) Europafond		1 544	1 544
Seligson & Co Rahamarkkinarahasto A		9 845	10 193
Sponda Kiinteistörahasto I Ky		6 364	6 364
SPY Standard & Poors Depository 500 Index Series 1		1 861	1 861
T.Rowe Price US Large Cap Growth A		1 569	1 569
UBS Neutral Alpha Strategies (Euro) Ltd - Class B Series 1		5 000	5 207
XACT FTSE RAFI Fundamental Euro ETF		518	518
XMTCH (Lux) FCP – XMTCH (Lux) on MSCI EMU Large Cap Units		929	929
Pääomarahastot			
Access Capital LP		395	2 483
Auda Capital III L.P.		2 126	2 126
Duke Street Capital VI LP		1 567	1 567
Fennia Avainrahasto Ky		772	772
MB Equity Fund III Ky		701	759
Midinvest Fund II Ky		709	709
Nexit Infocom 2000 Fund Limited Partnership		730	730
Nokia Venture Partners II L.P.		734	734
Partners Group European Buyout		1 097	1 097
Permira Europe II LP2		1 225	1 225
Permira Europe IV LP2		529	529
The First European Fund Investments UK Ltd Partnership		1 534	1 534
The Triton Fund II L.P.		1 579	1 579
Muut		12 446	13 100
		279 215	289 760

1 000 €	Muut pitkä- vaikutteiset menot	Ennakko- maksut	Koneet ja kalusto	Yhteensä
13. Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden muutokset				
Hankintameno 1.1.2008	23 235	3 478	12 946	39 659
Lisäykset	3 413	1 968	4 804	10 185
Vähennykset	-	-2 541	-3 400	-5 941
Hankintameno 31.12.2008	26 648	2 904	14 350	43 903
Kertyneet poistot 1.1.2008	-7 238	-	-8 321	-15 559
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot	-	-	3 147	3 147
Tilikauden poistot	-3 623	-	-1 798	-5 421
Kertyneet poistot 31.12.2008	-10 861	-	-6 972	-17 832
Kirjanpitoarvo 31.12.2008	15 787	2 904	7 379	26 071

1 000 €	2008	2007
14. Vakavaraisuustunnusluvut		
Toimintapääoma		
Oma pääoma ehdotetun voitonjaon vähentämisen jälkeen	130 439	164 355
Tilinpäätössiirtojen kertymä	2 028	1 945
Omaisuuksien käypien arvojen ja taseen kirjanpitoarvojen välinen arvostusero	39 443	71 266
Aktivoidut aineettomat hyödykkeet	-18 692	-19 475
	153 218	218 092
Vakuutusyhtiölain 11 luvun 7 §:n toimintapääoman vähimmäismäärä	67 366	63 937
Runsasvahinkoisten vuosien varalle vakuutustekniseen vastuovelkaan sisältyvä tasoitusmäärä	184 977	181 615
Tasoitusmäärä suhteessa täyteen määräänsä %	48 %	51 %
Vastuunkantokyky prosentteina eli toimintapääoma ja tasoitusmäärä suhteessa omalla vastuulla oleviin vakuutusmaksutuottoihin 12 edeltävältä kuukaudelta (%)		
– vuodelta 2008	101 %	
– vuodelta 2007	126 %	
– vuodelta 2006	127 %	
– vuodelta 2005	134 %	
– vuodelta 2004	135 %	

1 000 €	2008
15. Oma pääoma	
Sidottu	
Pohjarahasto 1.1. / 31.12.	4 339
Takuupääoma 1.1. / 31.12.	3 364
Arvonkorotusrahasto 1.1. / 31.12.	885
Sidottu yhteensä	8 587
Vapaa	
Varmuusrahasto 1.1.2008	137 774
Siirto edellisen tilikauden voitosta	17 935
Varmuusrahasto 31.12.2008	155 709
Hallituksen käyttövarat 1.1. / 31.12.	59
Edellisten tilikausien voitto	-
Edellisen tilikauden voitto	17 935
Siirto varmuusrahastoon	-17 935
Edellisten tilikausien voitto	-
Tilikauden tappio	-33 917
Vapaa yhteensä	121 851
Oma pääoma yhteensä	130 439
Arvonkorotusrahaston erittely 31.12.2008	
Sijoitusomaisuuden arvonkorotukset	458
Käyttöomaisuuden arvonkorotukset	426
	885
Laskelma voitonjakokelpoisista varoista 31.12.2008	
Tilikauden tappio	-33 917
Varmuusrahasto	155 709
Hallituksen käyttövarat	59
	121 851

1 000 €	2008	2007
16. Velat		
Muut velat		
Saman konsernin yrityksille	785	1 389
17. Vakuudet ja vastuusitoumukset		
Omasta puolesta annetut		
Johdannaissopimuksista johtuva vastuu		
Valuuttajohdannaiset		
Termiini- ja futuurisopimukset		
Kohde-etuuden arvo	13 293	-
Käypä arvo	298	-
Leasing- ja vuokravastuut	5 902	6 900
Muut vastuusitoumukset		
Arvonlisäverotuksen ryhmäkisteröintiin liittyen yhtiö on muiden		
Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö Varman verovelvollisuusryhmän jäsenten kanssa yhteisvastuullisesti vastuussa ryhmän tilitettävistä arvonlisäveroista		
Saman konsernin yritykset	235	151
Muut yritykset	9 534	-704
Kiinteistöinvestointien ALV:n 120 §:n mukainen tarkistusvastuu	314	518
Sijoitussitoumukset		
Sitouduttu merkitsemään pääomarahastojen osuuksia	28 156	35 132

Tunnusluvut

KONSERNIN TULOSANALYYSI (M€)	2004	2005	2006	2007	2008
Vahinkovakuutus					
Vakuutusmaksutuotot	251	286	314	317	335
Korvauskulut	-217	-239	-271	-290	-284
Liikekulut	-54	-60	-65	-65	-68
Muut vakuutustekniset tuotot ja kulut	0	0	0	0	0
Vakuutustekninen kate ennen tasoitusmäärän muutosta	-20	-14	-22	-39	-19
Sijoitustoiminnan tuotot ja kulut sekä arvonkorotukset	43	45	48	49	-12
Muut tuotot ja kulut	0	1	0	1	1
Osuus osakkuusyritysten voitosta	0	0	0	0	0
Liiketappio/-voitto	22	32	27	11	-30
Tasoitusmäärän muutos	-14	-20	-5	13	-3
Vahinkovakuutuksen tappio/voitto ennen satunnaisia eriä	9	12	22	24	-34
Henkivakuutus					
Vakuutusmaksutulo	68	63	70	63	54
Sijoitustoiminnan tuotot ja kulut sekä arvonkorotukset ja niiden oikaisut	37	65	57	40	-84
Maksetut korvaukset	-19	-33	-74	-55	-76
Vastuuvelan muutos ennen lisäetuja ja tasoitusmäärän muutosta	-71	-73	-31	-22	87
Liikekulut	-5	-6	-7	-7	-7
Muut vakuutustekniset tuotot				8	
Vakuutustekninen tulos ennen lisäetuja ja tasoitusmäärän muutosta	11	17	15	26	-25
Muut tuotot ja kulut	0	0	0	0	0
Liiketappio/-voitto	11	17	15	26	-25
Tasoitusmäärän muutos	0	0	-1	-1	-1
Lisäedut	-1	-5	-7	-16	0
Henkivakuutuksen tappio/voitto ennen satunnaisia eriä	9	11	8	9	-26
Satunnaiset tuotot	-	-	-	-	-
Satunnaiset kulut	-	-	-	-	-
Tappio/voitto ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja	18	23	30	33	-60
Tuloverot ja muut välittömät verot	0	-4	-7	-8	-1
Vähemmistöosuudet	-4	-4	-3	-3	10
Konsernin tappio/voitto tilikaudelta	14	16	20	22	-50

TUNNUSLUVUT		2004	2005	2006	2007	2008
Konsernin tunnusluvut						
Liikevaihto	M€	409	468	497	486	309
Vakuutusmaksutulo	M€	331	360	397	393	401
Liiketappio/-voitto	M€	33	49	41	37	-55
Tappio/voitto ennen satunnaiseriä, varauksia ja veroja	M€	18	23	30	33	-60
Kokonaistulos	M€		77	42	25	-87
Vakavaraisuuspääoma	M€	369	432	454	451	362
Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä		921	945	962	990	1 038
Vahinkovakuutuksen tunnusluvut						
Vakuutusmaksutulo	M€	262	297	327	330	347
Vahinkosuhte	%	86,3	83,7	86,4	91,7	85,0
Vahinkosuhte ilman perustekorkokulua	%		79,8	82,7	87,8	81,0
Liikekulusuhte	%	21,6	21,0	20,5	20,4	20,4
Yhdistetty kulusuhte	%	107,9	104,8	106,9	112,1	105,4
Yhdistetty kulusuhte ilman perustekorkokulua	%		100,9	103,2	108,3	101,4
Liiketappio/-voitto	M€ *	22	32	27	11	-30
Kokonaistulos	M€		48	27	9	-62
Kokonaispääoman tuotto	%		5,7	3,6	1,8	-4,1
Sijoitustoiminnan nettotuotto käyvin arvo tuotto sitoutuneelle pääomalle	M€		62,8	49,3	48,2	-43,5
	%		6,6	4,7	4,3	-3,8
Toimintapääoma	M€	170	192	204	218	153
Tasoitumäärä	M€	170	190	195	182	185
Vakavaraisuuspääoma	M€	340	382	399	400	338
vastuuvälästä	%	55,3	57,8	55,8	51,9	42,1
Vastuunkantokyky	%	135,1	133,7	126,9	126,3	101,1
Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä		870	873	892	910	954
Henkivakuutuksen tunnusluvut						
Vakuutusmaksutulo	M€	69	64	70	63	55
Liikekustannus kuormitustulosta	% *	112,9	99,6	102,1	89,6	90,0
Liiketappio/-voitto	M€ *	11	17	15	26	-25
Kokonaistulos	M€		27	13	21	-38
Kokonaispääoman tuotto	%		8,6	5,5	6,4	-3,5
Sijoitustoiminnan nettotuotto käyvin arvo tuotto sitoutuneelle pääomalle	M€		38	25	27	-27
	%		8,0	4,9	4,6	-4,4
Toimintapääoma	M€	66	85	89	91	48
Vakavaraisuuspääoma	M€	68	87	93	95	52
Vakavaraisuusaste	%	15,5	18,1	18,2	16,1	9,4
Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä		24	25	26	27	29

* Konsernitilinpäätöksen mukaiset tunnusluvut

Sijoitusjakauma (käyvin arvo)	2008		2007		2006		2005	
	M€	%	M€	%	M€	%	M€	%
Lainasaamiset ¹⁾	22,4	2,1	18,4	1,7	20,5	1,9	18,2	1,9
Joukkovelkakirjalainat ^{1), 2)}	556,1	52,2	605,6	55,4	589,4	55,9	553,0	56,2
<i>*sisältää korkorahastoja</i>	107,4	10,1	96,8	8,8	81,7	7,8	77,5	7,9
Muut rahoitusmarkkinavälineet ja talletukset ^{1), 2), 3)}	201,9	18,9	112,5	10,3	69,3	6,6	86,8	8,8
<i>*sisältää korkorahastoja</i>	57,0	5,3	39,8	3,6	32,3	3,1	70,1	7,1
Osakkeet ja osuudet	109,8	10,3	171,7	15,7	197,5	18,7	173,1	17,6
Kiinteistösisjoitukset ⁴⁾	135,0	12,7	109,0	10,0	113,2	10,7	113,1	11,5
<i>*sisältää sijoitusrahastoja ja yhteissijoitusyrityksiä</i>	22,0	2,1	12,3	1,1	4,1	0,4	0,6	0,1
Muut sijoitukset	40,6	3,8	76,6	7,0	64,1	6,1	40,6	4,1
Sijoitukset yhteensä	1 065,8	97,4	1 093,8	100,0	1 054,0	100,0	984,7	100,0
Jvk-salkun modifioitu duraatio	3,83		4,01		4,05		4,03	

¹⁾ Sisältää kertyneet korot.

²⁾ Korkorahastoista pitkän koron rahastot sisältyvät joukkovelkakirjalainoihin ja lyhyen koron rahastot muihin rahoitusmarkkinavälineisiin.

³⁾ Sisältää taseen sijoituksiin kuuluvat talletukset.

⁴⁾ Sisältää niiden sijoitusrahastojen osuudet ja sijoitukset niihin rinnastettaviin yhteissijoitusyrityksiin, jotka sijoittavat kiinteistöihin ja kiinteistöyhteisöihin.

Sijoitustoiminnan nettotuottoerittely	2008 M€	2007 M€	2006 M€	2005 M€
Suorat nettotuotot	39,3	43,1	35,5	26,7
Lainasaamiset	1,1	0,4	0,4	0,4
Joukkovelkakirjalainat	22,5	21,2	16,6	16,2
Muut rahoitusmarkkinavälineet ja talletukset	6,7	4,4	2,3	2,3
Osakkeet ja osuudet	2,1	9,8	10,9	7,5
Kiinteistösisjoitukset	8,4	6,9	5,2	4,1
Muut sijoitukset	-0,4	1,9	1,7	-2,3
Sijoituslajeille kohdistamattomat tuotot, kulut ja liikekulut	-1,1	-1,4	-1,6	-1,4
Arvonmuutokset kirjanpidossa ¹⁾	-51,0	6,2	13,1	19,0
Osakkeet ja osuudet	-26,9	11,6	12,1	7,0
Joukkovelkakirjalainat	-19,4	-9,0	0,9	13,1
Kiinteistösisjoitukset	-4,9	3,9	0,1	-1,8
Muut sijoitukset	0,2	-0,4	0,0	0,7
Sijoitustoiminnan nettotuotot kirjanpidossa	-11,7	49,3	48,7	45,7
Arvostuserojen muutos ²⁾	-31,8	-1,1	0,6	17,1
Osakkeet ja osuudet	-29,5	-2,0	5,3	18,2
Joukkovelkakirjalainat	-3,7	-2,6	-8,6	-3,7
Kiinteistösisjoitukset	8,6	-1,9	1,3	0,8
Muut sijoitukset	-7,2	5,4	2,6	1,9
Sijoitustoiminnan nettotuotto käyvin arvo	-43,5	48,2	49,3	62,8
Johdannaisten osuus sijoitustoiminnan nettotuotoista	-1,1	1,0	1,5	-3,6

¹⁾ Myyntivoitot ja tappiot sekä muut kirjanpidon arvonmuutokset.

²⁾ Taseen ulkopuoliset arvonmuutokset.

Sijoitustoiminnan nettotuotto sitoutuneelle pääomalle 1.1.–31.12.2008

	Sijoitustoiminnan nettotuotot käyvin arvo in ¹⁾	Sitoutunut pääoma ²⁾	Tuotto-% sitoutuneelle pääomalle			
	M€	M€	2008	2007	2006	2005
	2008	2008	2008	2007	2006	2005
Lainasaamiset	1,1	20,7	5,4	2,1	1,9	2,4
Joukkovelkakirjalainat ³⁾	-0,4	605,7	-0,1	1,8	1,5	4,9
<i>*josta korkorahastoja</i>	-18,9	101,1	-18,7	2,2	6,7	12,3
Muut rahoitusmarkkinavälineet ja talletukset ³⁾	8,8	188,7	4,6	3,9	2,8	2,2
<i>*josta korkorahastoja</i>	1,9	73,2	2,5	3,6	2,9	2,2
Osakkeet ja osuudet	-54,4	166,5	-32,6	10,6	15,1	22,0
Kiinteistö sijoitukset ⁴⁾	12,1	116,4	10,4	8,7	6,0	2,7
<i>*josta sijoitusrahastoja ja yhteissijoitusyhtiöitä</i>	-2,8	17,7	-16,1	8,8	4,0	3,7
Muut sijoitukset	-9,6	59,6	-16,2	7,3	8,9	0,5
Sijoitukset yhteensä	-42,4	1 157,7	-3,7	4,5	4,9	6,7
Sijoituslajeille kohdistamattomat tuotot, kulut ja liikekulut	-1,1					
Sijoitustoiminnan nettotuotto käyvin arvo in	-43,5	1 157,7	-3,8	4,3	4,7	6,6

¹⁾ Sijoitustoiminnan nettotuotot käyvin arvo in = Raportointikauden lopun ja alun markkina-arvojen muutos - kauden aikana tapahtuneet kassavirrat. Kassavirralla tarkoitetaan ostojen / kulujen ja myyntien / tuottojen erotusta.

²⁾ Sitoutunut pääoma = Markkina-arvo raportointikauden alussa + päivittäin / kuukausittain aikapainotetut kassavirrat.

³⁾ Sisältää ko. sijoituksiin tilastoitavien korkorahastojen tuotot.

⁴⁾ Sisältää kiinteistö sijoituksiin tilastoitavien sijoitusrahastojen ja yhteissijoitusyhtiöiden tuotot.

Tunnuslukujen laskentakaavat

YLEISET TUNNUSLUVUT

Liikevaihto =

Vahinkovakuutuksen liikevaihto

- + vakuutusmaksutuotot ennen jälleenvakuuttajien osuutta
- + sijoitustoiminnan nettotuotto tuloslaskelmassa
- + muut tuotot

Henkivakuutuksen liikevaihto

- + vakuutusmaksutulo ennen jälleenvakuuttajien osuutta
- + sijoitustoiminnan nettotuotto tuloslaskelmassa
- + muut tuotot

Kokonaistulos = liikevoitto (tappio) +/- taseen ulkopuolisten arvostuserojen muutos

Kokonaispääoman tuotto käyvin arvoon (%) =

- +/-liikevoitto tai tappio
- + rahoituskulut
- + diskonttauksen purkautuminen, vahinkovakuutus
- + vakuutuksille vuoden aikana hyvitetty laskuperustekorko, henkivakuutus
- +/-sijoitusten arvostuserojen muutos
- + taseen loppusumma
- sijoitussidonnaisten vakuutusten vastuovelka
- +/-sijoitusten arvostuserot

Tunnusluvun jakaja lasketaan tilikauden ja edellisen tilikauden taseen mukaisten arvojen keskiarvona.

Sijoitustoiminnan nettotuotto sitoutuneelle pääomalle käyvin arvoon (%)

Sijoitustoiminnan nettotuotto käyvin arvoon suhteessa sitoutuneeseen pääomaan lasketaan sijoituslajeittain ja sijoitusten yhteismäärälle ottaen huomioon kauden aikana tapahtuneet kassavirrat.

Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä =

Tunnusluku lasketaan keskiarvona kalenterikuukausien lopussa lasketuista henkilökunnan lukumääristä.

VAHINKOVAKUUTUS

Vakuutusmaksutulo = vakuutusmaksutulo ennen jälleenvakuuttajien osuutta.

Vahinkosuhte % =

$\frac{\text{korvauskulut}}{\text{vakuutusmaksutuotot}}$

Vahinkosuhte (ilman perustekorkokulua) % =

$\frac{\text{korvauskulut (ilman perustekorkokulua)}}{\text{vakuutusmaksutuotot}}$

Liikekulusuhde % =

$\frac{\text{liikekulut}}{\text{vakuutusmaksutuotot}}$

Tunnusluvut lasketaan jälleenvakuuttajien osuuden jälkeen.

Yhdistetty kulusuhde % = vahinkosuhte + liikekulusuhde

Yhdistetty kulusuhde (ilman perustekorkokulua) % = vahinkosuhte (ilman perustekorkokulua) + liikekulusuhde

Toimintapääoma ks. laskelma liitetiedoissa

Vakavaraisuuspääoma = toimintapääoma + tasoitusmäärä + vähemmistöosuus

Vakavaraisuuspääoma vastuuvelasta % =

$\frac{\text{vakavaraisuuspääoma}}{\text{+ vakuutustekninen vastuuvelka - tasoitusmäärä}}$

Vakuutustekninen vastuuvelka lasketaan jälleenvakuuttajien osuuden jälkeen.

Vastuunkantokyky % =

$\frac{\text{vakavaraisuuspääoma}}{\text{vakuutusmaksutuotot}}$

Vakuutusmaksutuotot lasketaan kahdeltatoista edeltävältä kuukaudelta jälleenvakuuttajien osuuden jälkeen.

HENKIVAKUUTUS

Vakuutusmaksutulo = vakuutusmaksutulo ennen jälleenvakuuttajien osuutta.

Liikekustannussuhde (% kuormitustulosta) =
+ liikekulut ennen vakuutusten aktivoitujen hankintamenojen muutosta
+ korvausten selvittelykulut
kuormitustulo

Toimintapääoma ks. laskelma liitetiedoissa

Vakavaraisuuspääoma = toimintapääoma + tasoitusmäärä + vähemmistöosuus

Vakavaraisuusaste (%) =
vakavaraisuuspääoma
+ vakuutustekninen vastuuelka
- tasoitusmäärä
- 75 % sijoitussidonnaisten vakuutusten vastuuelka

Vakuutustekninen vastuuelka lasketaan jälleenvakuuttajien osuuden jälkeen.

Riskit ja riskienhallinta

Riskienhallinnan yleiset periaatteet

Fennian riskienhallinnan lähtökohtana on hallituksen vahvistama riskienhallintapolitiikka.

Riskienhallinnalla osana sisäistä valvontaa tarkoitetaan liiketoiminnasta aiheutuvien ja siihen olennaisesti liittyvien riskien tunnistamista, arviointia, rajoittamista ja valvontaa. Riskienhallinnan tehtävänä on tunnistaa ne uhat ja mahdollisuudet, jotka vaikuttavat Fennian strategian toteutumiseen. Riskienhallinnan tavoitteena on turvata strategiassa ja toimintasuunnitelmissa asetettujen tavoitteiden saavuttaminen ja varmistaa, että yhtiöiden ottamat riskit ovat oikeassa suhteessa riskinkantokykyyn.

Riskillä tarkoitetaan mitä tahansa tapahtumaa, joka painaa yhtiön taloudellisen suorituskyvyn alle odotetun. Fennian käyttämässä riskijaottelussa riskit jaetaan yksi- ja kaksipuolisiin riskeihin. Yksipuoleiset riskit ovat riskejä, joihin liittyy vain tappionvaara ja joita pyritään välttämään tai minimoimaan. Näitä ovat operatiiviset riskit ja ulkoiset uhkatekijät. Kaksipuoliset riskit ovat riskejä, joita ottamalla pyritään tekemään tulosta. Näitä ovat vakuutustoiminnan ja sijoitustoiminnan riskit kuten myös strategiset riskit.

Riskienhallinnan organisointi

Vastuu sisäisen valvonnan järjestämisestä on yhtiön hallituksella. Fennian riskienhallinnan perustana toimii hallituksessa vuosittain käsitelty riskienhallintasuunnitelma. Riskienhallinnan johtoryhmä koordinoi ja ohjaa riskienhallinnan ylläpito- ja kehittämistyötä. Liiketoiminnoista riippumaton sisäinen tarkastus seuraa ja arvioi sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan riittävyttä.

Fennia-konsernin tasolla on huomioitava riskien yhteisvaikutus Fennian ja Henki-Fennian välillä. Fennian vuosittaisia riskilimiittejä määriteltäessä huomioidaan sekä vakuutustoiminnan että sijoitustoiminnan yhteisriskivaikutus kahdelta vuodelta. Yhtiön aktuaari tekee yhdessä jälleenvakuutusyksikön kanssa ehdotuksen riskienhallinnan johtoryhmälle yhtiön riskikapasiteetin käytöstä. Lopullinen ehdotus käsitellään ja hyväksytään hallituksen kokouksessa.

Riskienhallinnan johtoryhmässä käsitellään muun muassa yhtiön ja liiketoimintayksikköjen riskienhallintasuunnitelmat, suuret riskikeskittymät, yksittäisten ja kokonais-

riskien hallintaa sekä yhtiön vakuutusturvaa. Sen lisäksi johtoryhmässä kehitetään ja arvioidaan riskistrategiaa, pääoman käytön tehokkuutta ja riskipääoman allokointia.

Liiketoimintayksiköt tunnistavat ja analysoivat toimintaa ja tavoitteita uhkaavat riskit sekä vuosisuunnittelun yhteydessä että päivittäisessä operatiivisessa toiminnassa. Riskeihin varautumisen tärkeys arvioidaan analysoimalla niiden toteutumisen todennäköisyys ja riskin realisoitumisesta mahdollisesti aiheutuvat kustannukset.

Vahinkovakuutuksen riskit

Vakuutustoiminta perustuu riskin ottamiseen ja sen hallintaan. Merkittävimmät vahinkovakuutustoiminnan riskit liittyvät riskin valintaan ja hinnoitteluun, jälleenvakuutusuojan hankkimiseen sekä vastuuelan riittävyteen. Tavoitetilana on kannattava liiketoiminta, ja vakuutus sopimuksia solmittaessa oikein hinnoitellut riskit ovat avainasemassa. Oikein mitoitettulla pääomalla on keskeinen rooli yhtiön riskinkantokykyyn.

Vastuunvalintariskiä hallitaan tutkimalla tilastollisesti aiempia vahinkotapauksia, jotka ovat perustana hinnoittelulle. Hinnoittelutoimintoa tukevan tietovaraston oikeellisuus on avainasemassa. Vakuutusehtojen merkitys riskin rajoittamisen keinona on olennainen. Lisäksi vastuunvalintariskiä hallitaan tekemällä riskianalyseja ja noudattamalla vastuunvalintaohjeita, joissa määritellään minkälaisia riskejä vakuutetaan ja miten suuria vakuutusmääriä sallitaan. Sattuneet suurvahingot raportoidaan ja analysoidaan välittömästi.

Suurilta vahingoilta ja vahinkotapahtumilta suojaudutaan ottamalla jälleenvakuutuksia. Fennian omalle vastuulle jäävä osa mitoitetaan vakavaraisuuteen nähden sopivaksi. Hallitus vahvistaa jälleenvakuutusohjelman vuosittain. Jälleenvakuutusuojan hankintaan liittyvänä riskinä on mm. jälleenvakuutuksen saatavuus ja hinta. Jälleenvakuutusriskiä ja siihen liittyvää luottoriskiä pienennetään siten, että jälleenvakuuttajaksi hyväksytään vain riittävän vakavaraisuusluokituksen omaava yhtiö. Lisäksi asetetaan rajoituksia sille, kuinka suuria osuuksia yksittäisellä jälleenvakuuttajalla voi jälleenvakuutusohjelmassa olla.

Vastuuelkariski on kyseessä silloin, kun korvausvastuu ei riitä kattamaan tapahtuneiden, mutta vielä korvaamatta

olevien vahinkojen kustannuksia. Vastuuelkariski liittyy erityisesti sellaisiin vakuutuslajeihin, joissa vahingot selviävät hitaasti. Vastuuelan riittävyttä seurataan säännöllisesti, kuten myös sitä onko varattu kaikki vahingot, joista on jatkuvaluonteisia suorituksia. Vahinkovakuutuksen aktuaarin vastuulla on laatia ohjeet sekä arvioida, että vastuuelka varataan riittäväksi. Aktuaaritoimi vastaa myös erilaisten, vastuuelan laskennassa tarvittavien järjestelmien ja menettelmien kehittämisestä ja ylläpidosta sen varmistamiseksi, että alivarausta ei pääsisi syntymään.

Vastuuelan varausriskiä lisäävät inflaatoriski, kuolevuusriski ja korkoriski. Inflaatoriski liittyy kassavirralltaan pitkäkestoisiin vahinkoihin, joita ovat erityisesti lakisääteisten vakuutusten eläkemuoitoiset korvaukset. Myös korkotason vaihtelusta aiheutuva riski liittyy eläkemuoitoisiin korvauksiin. Korvausvastuuta laskettaessa näistä aiheutuvat pitkäkestoiset kassavirrat diskontataan perustekorolla. Mikäli tulevaisuudessa ei saada vähintään perustekorona mukaista tuottoa eläkevelkoja kattavalle omaisuudelle, korkoriski toteutuu. Kuolevuusriskillä tarkoitetaan korvausmenon arviointiin liittyvää epävarmuutta johtuen tulevan kuolevuuskehityksen arvioinnin epävarmuudesta. Vahinkovakuutuksessa kuolevuusriski koskee lähinnä lakisääteisten vakuutusten eläkevastuuta.

Vakuutusmatemaattiset oletukset ja mallit vahinkovakuutuksessa

Vakuutusyhtiöllä on oltava turvaavat laskuperusteet vakuutusteknisen vastuuelan määrittämiseksi, jotta yhtiö pystyy kaikissa tilanteissa vastaamaan sitoumuksistaan. Vastuuelka lasketaan laskuperusteiden mukaisesti ja ne on annettava tiedoksi Vakuutusvalvontavirastolle ennen tilikauden päättymistä.

Vakuutusmaksuvastuu lasketaan sopimuskohtaisesti vakuutuskauden keston suhteuttamalla menetelmällä.

Eläkemuoitoisten korvausten korvausvastuun laskennassa käytetään korkoutusta ts. eläkemuoitoiset korvaukset diskontataan nykyhetken korkokannalla 3,5 %. Muihin korvausvastuun osiin korkoutusta ei käytetä. Eläkevastuita määrättäessä käytetään kuolleisuusmallina Tapaturmavakuutuslaitosten liiton ja Liikennevakuutuskeskuksen toimesta tehtyä alalla yleisesti noudatettavaa mallia.

Yksittäisten suurten vahinkojen maksettaviksi tulevat korvaukset varataan vahinkokohtaisesti korvausvastuuseen korvausosastojen ilmoituksiin perustuen. Kaikki jatkuvaluonteiset henkilövahingot ja suuret omaisuus- ja vastuuvahingot varataan vahinkokohtaisesti yhtiön aktuaarin antamien ohjeiden mukaisesti. Pienet vahingot ja vahingot, jotka ovat jo sattuneet, mutta eivät ole vielä yhtiön tiedossa, varataan tilastollisesti.

Korvausvastuuseen tehdään hoitokuluvaraus ennen tilinpäätöshetkeä sattuneiden vahinkojen tulevaisuudessa tapahtuvaa käsittelyä varten. Hoitokuluvaraus lasketaan suhteellisenä osuutena kunkin vakuutusluokan maksutuloista.

Määrällisiä tietoja vahinkovakuutuksen vastuuelan riskimuuttujista

		Muutoksen vaikutus Fennian vakavaraisuuspääomaan
Diskonttokorko	Alenee 0,1 %-yksikköä	-4 milj. e
Inflaatoriski	Kasvaa 1 %	-6 milj. e
Kuolevuus	Keski-ikä pidentyy 1 v	-10 milj. e

Henkivakuutuksen riskit

Henkivakuutustoiminnan merkittävin vastuuelkaan sisältyvä riski on taattuun laskuperustekoroon liittyvä korkoriski. Lisäksi vastuuelkaan sisältyy takaisinostoriski, joka on merkittävin laskuperustekorollisissa vakuutuksissa. Eläkevakuutuksissa takaisinosto on mahdollista ainoastaan poikkeustapauksissa, joten takaisinostoriski on suurin säästövakuutuksissa ja kapitalisaatiosopimuksissa. Tätä riskiä pienentää sopimusten ensimmäisiin vuosiin sisältyvät takaisinostosanktiot.

Henkivakuutuksiin sisältyvistä vakuutusteknisistä riskeistä merkittävimpiä ovat kuoleman ja työkyvyttömyyden kattavat turvat. Näitä riskejä rajoitetaan vastuunvalinnalla sekä asettamalla myönnettäville turville ylärajoja. Riski- ja kustannusvastaavalla hinnoittelulla on oleellinen merkitys. Jälleenvakuutuksen avulla rajoitetaan yksittäisiä suuria korvauksia. Eläkevakuutuksiin liittyvistä vakuutusteknisistä riskeistä merkittävin on eliniän kasvu.

Vakuutusmatemaattiset oletukset ja mallit henkivakuutuksessa

Takuutuottoisen vastuuelan laskennassa käytetty laskuperustekorokko vaihtelee välillä 2,0–4,5 % ja keskimääräinen laskuperustekorokko koko takuutuottoisen vastuuelan osalta on noin 3,3 %. Henki- ja eläkevakuutusten kuolevuusperusteina käytetään alalla yleisesti sovellettavia kuolevuusperusteita.

Vakuutustoiminnan sijoitusriskit

Fennia-konsernin sijoitustoiminnan tavoitteena on saavuttaa hyväksyttävällä riskitasolla mahdollisimman hyvä tuotto siten, että Fennia ja Henki-Fennia ylittävät vaaditun vakavaraisuustason ja että sijoitusomaisuus on riittävä ja rakenteeltaan sopiva vastuuelan kattamiseen. Merkittävimmät sijoitustoiminnan tulosta uhkaavat riskit ovat sijoitusten

arvojen aleneminen ja vastuuvelan tuottovaatimukseen nähden alhainen sijoitusten tuotto. Näitä riskejä pyritään rajoittamaan hajauttamalla sijoituskantaa mahdollisimman hyvin. Yhtiöiden hallitukset vahvistavat vuosittain yhtiölle sijoitussuunnitelmat, joissa määritellään sijoituskannan tavoitealokaatio ja omaisuuslajikohtaiset minimi- ja maksimirajat sekä sijoitustoiminnan organisointi ja päätös- ja toimivaltuudet.

Määrällisiä tietoja Fennian emoyhtiön sijoitussalkun riskimuuttujista

Muutoksen vaikutus Fennian vakavaraisuuspääomaan		
Korkosijoitukset	Korkotaso +1 %-yksikköä	-22 milj. e
Osakesijoitukset	Arvonmuutos -20 %	-12 milj. e
Kiinteistösijoitukset	Arvonmuutos -10 %	-13 milj. e

Määrällisiä tietoja Henki-Fennian sijoitussalkun riskimuuttujista

Muutoksen vaikutus Henki-Fennian vakavaraisuuspääomaan		
Korkosijoitukset	Korkotaso +1 %-yksikköä	-12 milj. e
Osakesijoitukset	Arvonmuutos -20 %	-3 milj. e
Kiinteistösijoitukset	Arvonmuutos -10 %	-7 milj. e

Markkinariski

Markkinariskejä ovat korkojen, valuutta- ja osakekurssien, volatiliteettien tai muiden markkinahintojen muutosten vaikutukset yhtiöiden tulokseen ja vakavaraisuuteen. Arvioitaessa ja mitoitettaessa koko sijoitussalkun markkinariskiä käytetään riskikertoimia, jotka on johdettu kunkin sijoitusluokan pitkän ajan volatiliteetista.

Markkinariskin seuranta on jaoteltu korko-, osake-, kiinteistö-, pääomarahasto- ja hedge fund -riskeihin. Valuutta- ja luottoriskit kvantifioidaan ja huomioidaan erikseen kokonaisriskin tasoa asetettaessa. Korkosalkkujen korkoriskiä seurataan modifioidulla duraatiolla.

Riskitason mitoituksessa otetaan huomioon vastuuvelan asettamat vaateet sijoitusalokaatiolle ja tuottotasolle. Sijoitusmarkkinoiden kehityksestä laaditaan erilaisille skenaarioille perustuvia laskelmia. Keskeinen menetelmä markkinariskin hallinnassa on sijoitusalokaatoraportointi siihen kytkettyine tunnuslukuineen sekä arvonmuutosriski/riskinkantokykykysudemittari.

Riskiprofiili määritellään käytännössä omaisuuslajikohtaisen tavoitealokaation muodossa. Riskiprofiili sisältää myös omaisuuslajikohtaiset minimi- ja maksimirajat. Omaisuuslajikohtaisten kiinteiden riskiparametrien kautta laskettu sijoitusriski suhteutetaan riskinkantokykyä käy-

tettävään vapaaseen toimintapääomaan. Edellisten väliselle suhteelle on myös määritelty maksimiraja. Riskisuhde raportoidaan viikoittain.

Luottoriski

Arvopaperisijoituksissa ja asiakasrahoituksessa luottoriski on lainanottajan kyky selviytyä vastuistaan. Luottoriskiä kuvataan yleensä lainanottajan luottokelpoisuusluokituksella. Riski luottoluokituksen laskusta on osa luottoriskiä.

Arvopaperisijoituksissa luottoriski ilmenee erityisesti joukkovelkakirjalainasijoituksissa ja rahamarkkinasijoituksissa liikkeeseenlaskijoittain sekä ns. vastapuoliriskinä esimerkiksi johdannaissitoumuksissa. Lainasalkussa syntyvät luottoriskit tunnistetaan ja mitataan luottoluokitusten ja hajautusasteen perusteella. Luottoriskiä hallinnoidaan salkun hajautusastetta, luottoluokitusta ja instrumenttivalintaa koskevilla rajoitteilla ja limiiteillä sekä yritystodistusten osalta lainanottajakohtaisilla nimirajoitteilla.

Likviditeettiriski

Likviditeettiriski tarkoittaa sitä, että yhtiö ei kykene selviytymään maksuvelvoitteistaan. Riski voi aiheutua siitä, että ei osata varautua likviditeettitarpeeseen tai sijoitettua varallisuutta ei saada myydyksi vaadittavassa aikataulussa.

Sijoitussalkkua koostettaessa huomioidaan yhtiöiden likviditeettivaatimukset. Likviditeettiriskin realisoitumista ei nähdä todennäköisenä nykyisissä olosuhteissa.

Operatiivinen riski

Operatiivisilla riskeillä tarkoitetaan menetyksiä, jotka aiheutuvat riittämättömistä tai toimimattomista sisäisistä prosesseista, henkilöstöstä tai tietotekniikasta. Mahdolliset menetykset voivat johtua myös toimintaympäristössä tapahtuvista muutoksista tai juridisista tekijöistä.

Liiketoiminta-alueiden vastuuhenkilöt kartoittavat riskit vuotuisen toiminnan suunnittelun yhteydessä tekemällä toimintokohtaisia riskianalyysyjä. Kartoituksen jälkeen arvioidaan riskien vaikutukset liiketoimintaan ja riskien toteutumisen todennäköisyydet.

Kaikissa toiminnoissa noudatetaan voimassa olevaa lainsäädäntöä, viranomais määräyksiä ja -ohjeita. Tärkeimmille liiketoiminta-alueille on laadittu jatkuvuussuunnitelmat, joiden pohjalta avaintoimintoja voidaan jatkaa mahdollisessa häiriötilanteessa.

Hallituksen ehdotus tuloksen käsittelystä

Fennia-konsernin voitonjakokelpoiset varat olivat 120 446 922,84 euroa ja emoyhtiön voitonjakokelpoiset varat olivat 121 851 185,17 euroa.

Emoyhtiön tilikauden tulos oli -33 916 806,19 euroa. Hallitus ehdottaa yhtiökokoukselle, että tilikauden tappio kateetaan varmuusrahastosta ja että korkoa takuupääomalle ei makseta.

Helsingissä 9. päivänä maaliskuuta 2009

Eero Lehti

Esko Penttilä

Antti Kuljukka
toimitusjohtaja

Jouko Kemppe

Lasse Koski

Eva Liljebloom

Rauno Mattila

Juha Valkamo

Tilintarkastuskertomus

Keskinäinen Vakuutusyhtiö Fennian yhtiökokoukselle

Olemme tarkastaneet Keskinäinen Vakuutusyhtiö Fennian kirjanpidon, tilinpäätöksen, toimintakertomuksen ja hallinnon tilikaudelta 1.1.2008–31.12.2008. Tilinpäätös sisältää sekä konsernin että emoyhtiön taseen, tuloslaskelman, rahoituslaskelman ja liitetiedot.

Hallituksen ja toimitusjohtajan vastuu

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimisesta ja siitä, että ne antavat oikeat ja riittävät tiedot Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimista koskevien säännösten ja määräysten mukaisesti. Hallitus vastaa kirjanpidon ja varainhoidon valvonnan asianmukaisesta järjestämisestä ja toimitusjohtaja siitä, että kirjanpito on lain mukainen ja että varainhoito on luotettavalla tavalla järjestetty.

Tilintarkastajan velvollisuudet

Tilintarkastajan tulee suorittaa tilintarkastus Suomessa noudatettavan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti ja sen perusteella antaa lausunto tilinpäätöksestä, konsernitalinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta. Hyvä tilintarkastustapa edellyttää ammattieettisten periaatteiden noudattamista ja tilintarkastuksen suunnittelua ja suorittamista siten, että saadaan kohtuullinen varmuus siitä, että tilinpäätöksessä tai toimintakertomuksessa ei ole olennaisia virheellisyyksiä ja että emoyhtiön hallintoneuvoston ja hallituksen jäsenet sekä toimitusjohtaja ovat toimineet vakuutusyhtiölain säännösten mukaisesti.

Tilintarkastustoimenpiteillä tulisi varmistua tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen lukujen ja muiden tietojen oikeellisuudesta. Toimenpiteiden valinta perustuu tilintarkastajan harkintaan ja arvioihin riskeistä, että tilinpäätöksessä on väärinkäytöksestä tai virheestä johtuva olennainen virheellisyys. Tarvittavia tarkastustoimenpiteitä suunniteltaessa arvioidaan myös tilinpäätöksen laadintaan ja esittämiseen liittyvää sisäistä valvontaa. Lisäksi arvioidaan tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen yleistä esittämistapaa, tilinpäätöksen laatimisperiaatteita sekä johdon tilinpäätöksen laadinnassa soveltamia arvioita.

Tilintarkastus on toteutettu Suomessa noudatettavan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Käsitksemme mukaan olemme suorittaneet tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvia tarkastustoimenpiteitä lausuntoamme varten.

Lausunto

Lausuntonamme esitämme, että tilinpäätös ja toimintakertomus antavat Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimista koskevien säännösten ja määräysten mukaisesti oikeat ja riittävät tiedot konsernin sekä emoyhtiön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot ovat ristiriidattomia.

Helsingissä 19. maaliskuuta 2009

KPMG OY AB

Nils Blummé, KHT

Sirpa Eriksson, KHT

Hallintoneuvoston lausunto

Keskinäinen Vakuutusyhtiö Fennian hallintoneuvosto on käsitellyt yhtiön vuoden 2008 tilinpäätöksen ja konsernitilinpäätöksen sekä tilintarkastuskertomuksen. Hallintoneuvostolla ei ole niiden johdosta huomauttamista.

Hallintoneuvosto esittää 20.4.2009 kokoontuvalle yhtiökokoukselle, että tilinpäätös ja konsernitilinpäätös vahvistettaisiin ja hallituksen ehdotus vuosituloksen käyttämisestä hyväksyttäisiin.

Helsingissä, maaliskuun 30. päivänä 2009

Hallintoneuvoston puolesta

Matti Pörhö
hallintoneuvoston puheenjohtaja

Fennian hallinto 1.1.2009

HALLITUS

Puheenjohtaja:

Eero Lehti

kauppaneuvos
hallituksen puheenjohtaja
Taloustutkimus Oy
Helsinki

Varapuheenjohtaja:

Esko Penttilä

liikenneneuvos
hallituksen puheenjohtaja
Matkaporjat Oy
Vammala

Jäsenet:

Jouko Kemppe

hallituksen puheenjohtaja
Kemppe Oy
Lahti

Lasse Koski

toimitusjohtaja
Laihian Mallas Oy
Laihia

Eva Liljebloom

professori
Svenska Handelshögskolan
Helsinki

Rauno Mattila

teollisuusneuvos
Trafotek Oy
Turku

Antti Vaahto

toimitusjohtaja
Vaahto Group PLC Oyj
Hollola

Juha Valkamo

toimitusjohtaja
Oy Primula Ab
Helsinki

Varajäsen:

Lasse Heiniö

toimitusjohtaja
Eläke-Fennia
Helsinki

Hallituksen sihteeri:

Heimo Äikäs

lakiasiainjohtaja
Fennia
Helsinki

TILINTARKASTAJAT

KPMG OY AB

Tilintarkastajat:

Nils Blummé

KHT

Sirpa Eriksson

KHT

Varatilintarkastajat:

Riitta Pyykkö

KHT

Jari Nurmi

KHT

JOHTO

Antti Kuljukka

toimitusjohtaja

Kimmo Kilpinen

varatoimitusjohtaja
toimitusjohtajan sijainen
asiakasyhteydet

Eero Eriksson

varatoimitusjohtaja
sijoitukset ja asiakasrahoitus

Sirkku Ikäheimo

markkinointijohtaja

Outi Kaivo-oja

henkilöstöjohtaja

Pasi Karppi

tietohallintojohtaja

Jussi Kauma

johtaja
kehitys ja jälleenvakuutus

Pirjo Liinamo

hankejohtaja

Timo Parkkisenniemi

johtaja
vakuutukset ja korvaukset

Pia Pohja

viestintäjohtaja

Sirkku Rahkola

talousjohtaja

Heimo Äikäs

lakiasiainjohtaja

Risto Heimo

aktuaari, SHV

LÄÄKÄRIT

Mikael Hedenborg

lääketieteen ja kirurgian
tohtori
työterveyshuollon erikoislääkäri
ylilääkäri

Pekka Paavolainen

professori
lääketieteen ja kirurgian
tohtori
ortopedian ja traumatologian
erikoislääkäri

Mika Paavola

lääketieteen ja kirurgian
tohtori
ortopedian ja traumatologian
erikoislääkäri

Lauri Keso

lääketieteen ja kirurgian
tohtori
sisätautien ja reumatologian
erikoislääkäri

Juha Liira

lääketieteen ja kirurgian
tohtori
työterveyshuollon ja
työlääketieteen erikoislääkäri

Heikki Österman

lääketieteen lisensiaatti
ortopedian ja traumatologian
erikoislääkäri

HALLINTONEUVOSTO

Puheenjohtaja:

Matti Pörhö

kauppaneuvos
Pörhön Autoliike Oy
Oulu

Varapuheenjohtajat:

Mikael Ahlbäck

toimitusjohtaja
Rani Plast Oy Ab
Teerijärvi

Taisto Lehti

hallituksen puheenjohtaja
Oy Odensö Ab
Helsinki

Jäsenet:

Antti Aho

hallituksen puheenjohtaja
Lääkärikeskus-Yhtymä
Helsinki

Kaarina Aho

toimitusjohtaja
Liikenneyhtiö Olavi Aho Oy
Tornio

Seppo Aho

rakennusneuvos
Sava-Group Oy
Rovaniemi

Juhani Enkovaara

hallituksen jäsen
Eho Oy
Helsinki

Juha Gröhn

toimitusjohtaja
Atria Suomi Oy
Nurmo

Jarmo Halonen

toimitusjohtaja
Elecster Oyj
Toijala

Erkki Hanhiova

konsernijohtaja
Havator Oy
Tornio

Björn Hartman

toimitusjohtaja
Oy C.J. Hartman Ab
Vaasa

Nanna Hietala

toimitusjohtaja
MSK-Group Oy
Ylihärmä

Antero Huhta

toimitusjohtaja
Tekmanni Oy
Helsinki

Juha Järvi

toimitusjohtaja
Meteco Oy
Karstula

Tom Kaisla

toimitusjohtaja
Eilakaisla Oy Toimialapalvelu
Helsinki

Jouko Kauhanen

hallituksen puheenjohtaja
Naaraharju Oy
Naarajärvi

Hannu Kekäläinen

hallituksen puheenjohtaja
Check Point Finland Oy
Piikkiö

Björn Kolster

hallituksen puheenjohtaja
Oy Kolster Ab
Helsinki

Matti Koskenkorva
hallituksen puheenjohtaja
Panostaja Oyj
Tampere

Mervi Kuutti
myyntineuvottelija
Fennian Toimihenkilöt Ry
Helsinki

Heikki Kääriäinen
toimitusjohtaja
Linja-autoliitto ry
Helsinki

Yrjö Laakkonen
hallituksen puheenjohtaja
Kauppahuone Laakkonen Oy
Joensuu

Muisto Laine
toimitusjohtaja
Oy Lai-Mu Ab
Rauma

Jorma Lillbacka
teollisuusneuvos
Lillbacka Powerco Oy
Härmä

Markus Lindblom
hallituksen puheenjohtaja
RTV-Yhtymä Oy
Riihimäki

Vesa Luhtanen
toimitusjohtaja
L-Fashion Group Oy
Lahti

Hannu Löytönen
teollisuusneuvos
toimitusjohtaja
Betsset Oy
Kyyjärvi

Jarmo Murtonen
toimitusjohtaja
Parma Oy
Forssa

Pekka Niemi
toimitusjohtaja
Sunborn Oy
Turku

Martti Paunu
toimitusjohtaja
Väinö Paunu Oy
Tampere

Maria Planting
hallituksen puheenjohtaja
E.Ahlström Oy
Helsinki

Ari Rinta-Jouppi
toimitusjohtaja
Rinta-Joupin Autoliike Oy
Tervajoki

Meliina Ruokonen
hallituksen jäsen
Aarikka Oy
Helsinki

Ali U. Saadetdin
hallituksen puheenjohtaja
Solteq Oyj
Tampere

Seppo Saajos
toimitusjohtaja
Saajos yhtiöt
Lohja

Juhani Saario
hallituksen puheenjohtaja
Lahden Autokori Oy
Lahti

Timo Salli
toimitusjohtaja
Katsa Oy
Tampere

Pertti J. Siikarla
toimitusjohtaja
Yrittäjien Oikeussuoja Oy
Helsinki

Mikko Sillanpää
toimitusjohtaja
Kart Oy
Espoo

Kaj Ström
hallituksen puheenjohtaja
Oy Motoral Ab
Helsinki

Paul Stucki
hallituksen puheenjohtaja
Orfer Oy
Orimattila

Hannu Teiskonen
hallituksen puheenjohtaja
HT Lasertekniikka Oy
Keuruu

Jukka Tikka
toimitusjohtaja
Länsi-Savo Oy
Mikkeli

Markus Tötterman
hallituksen puheenjohtaja
Oy Arwidson Ab
Tuusula

Rauno Vennola
toimitusjohtaja
Terra-Team Oy
Espoo

Janne Ylinen
toimitusjohtaja
Halpa-Halli Oy
Kokkola

Jens Österberg
toimitusjohtaja
Oy Petsmo Products Ab
Vaasa

Keskinäinen Vakuutusyhtiö Fennia

Televisiokatu 1

HELSINKI

Postiosoite 00017 FENNIA

Puhelin 010 5031

Faksi 010 503 5300

www.fennia.fi